

ZAKŁAD SŁUŻBY KRYMINALNEJ

177

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Ewa Jakimiuk

ELEMENTY WSTĘPU DO PRAWOZNAWSTWA
ORAZ CZĘŚĆ OGÓLNA PRAWA KARNEGO MATERIALNEGO
I PRAWA WYKROCZEŃ
– PRZEWODNIK I ĆWICZENIA

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

Legionowo 2018

Według stanu prawnego na dzień 3 grudnia 2018 r.

Wydawca wyraża zgodę na zwielokrotnianie i rozpowszechnianie publikacji przez jednostki organizacyjne Policji do użytku służbowego.

Korekta, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

Nakład 35 egz.

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział I. Elementy wstępu do prawoznawstwa (JM01 JS01 KPN 1–8)	9
1. Przewodnik	9
2. Ćwiczenia	10
Rozdział II. Pojęcie przestępstwa, pojęcie wykroczenia, różnice pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem, ustawowe znamiona przestępstw i wykroczeń (JM01 JS02 KPN 1–3)	13
1. Przewodnik	13
2. Ćwiczenia	14
Rozdział III. Podział przestępstw i wykroczeń (JM01 JS02 KPN 4)	20
1. Przewodnik	20
2. Ćwiczenia	21
Rozdział IV. Formy stadialne i zjawiskowe popelnienia przestępstwa i wykroczenia (JM01 JS02 KPN 5–6)	22
1. Przewodnik	22
2. Ćwiczenia	23
Rozdział V. Zasady odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia, immunitety (JM01 JS02 KPN 7–12)	26
1. Przewodnik	26
2. Ćwiczenia	28
Rozdział VI. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną (JM01 JS02 KPN 13–14)	31
1. Przewodnik	31
2. Ćwiczenia	32
Rozdział VII. Zbieg przepisów ustawy, zbieg wykroczeń, zbieg wykroczenia z przestępstwem – art. 10 k.w., czyn ciągły – art. 12 k.k. (JM01 JS02 KPN 15)	37
1. Przewodnik	37
2. Ćwiczenia	38

Rozdział VIII. Kary i środki karne (JM01 JS02 KPN 16)	42
1. Przewodnik	42
2. Ćwiczenia	42
Rozdział IX. Krzyżówki (JM01 JS01 KPN 1–8 i JM01 JS02 KPN 1–16)	45
Bibliografia	53
Akty prawne	53
Literatura	54
Netografia	57

WYKAZ SKRÓTÓW

art.	– artykuł
Dz. U.	– Dziennik Ustaw
k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, z późn. zm.)
k.p.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904, z późn. zm.)
k.p.w.	– ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2018 r. poz. 475, z późn. zm.)
k.w.	– ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.)
por.	– porównaj
t.j.	– tekst jednolity
z późn. zm.	– z późniejszymi zmianami
SZP	– szkolenie zawodowe podstawowe
JM	– jednostka modułowa
JS	– jednostka szkolna
KPN	– kluczowy punkt nauczania

Repetitio est mater studiorum
Powtarzanie jest matką wiedzy

Publikacja pt. *Elementy wstępu do prawoznawstwa oraz część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń – przewodnik i ćwiczenia* stanowi narzędzie wspierające proces edukacji i formę pomocy dydaktycznej jako uzupełnienie opracowań zawierających zagadnienia teoretyczne. Jest efektem doświadczenia zdobytego w jednostce terenowej Policji oraz podczas zajęć dydaktycznych ze słuchaczami szkoleń zawodowych podstawowych, a także kursów specjalistycznych. Uwzględnia zgłaszane potrzeby wydawnicze w zakresie praktycznych aspektów służby w Policji.

Opracowanie jest adresowane przede wszystkim do słuchaczy szkoleń zawodowych podstawowych oraz kursów specjalistycznych. Jest spójne z aktualnym programem szkolenia zawodowego podstawowego określonym w decyzji nr 405 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego (Dz. Urz. KGP poz. 77, z późn. zm.), gdyż dotyczy tematów JM01 JS01 KPN 1–8 oraz JM01 JS02 KPN 1–17. Można je także polecić jako materiał dydaktyczny stanowiący lekturę dla osób, które chcą opanować teoretyczne podstawy elementów wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń. Zadania zawarte w ćwiczeniach ułatwią przypomnienie i uporządkowanie wiadomości oraz zrozumienie rozwiązań przyjętych przez ustawodawcę lub sądy.

Uwzględniając doświadczenie pedagogiczne oraz dydaktyczną zasadę pogłębienia nauczania, wymogi programowe szkolenia zawodowego podstawowego pokazano w zwięzły, przystępny i uporządkowany sposób. Ujęcie zagadnień zgodnie z kolejnością tematyki zawartej w programie szkolenia może pomóc w poznawaniu treści merytorycznych, a także zmobilizować do nauki, usprawniając proces systematycznego uczenia się i powtarzania wiadomości.

Należy podkreślić, że znajomość tematyki dotyczącej wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń jest niezmiernie ważna z punktu widzenia przyszłych obowiązków służbowych każdego funkcjonariusza Policji. Zagadnienia te mają bowiem doniosłe, wręcz fundamentalne znaczenie dla toku nauki. Odgrywają ogromną rolę w procesie edukacji zawodowej policjantów, gdyż w praktyce prawidłowe zrozumienie i opanowanie zagadnień teoretycznych rzutuje na prawidłowość czynności, które zostaną wykonane w ramach reakcji Policji na czyn zabroniony.

Wiedzę z zakresu części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń muszą posiadać wszyscy funkcjonariusze, do których zadań służbowych należy dokonywanie kwalifikacji prawnej czynu zabronionego. Dotyczy to m.in. umiejętności odróżniania przestępstwa od wykroczenia, określania ustawowych znamion przestępstwa i wykroczenia, określania zasad odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia w zależności od formy ich popełnienia, wyróżniania stadialnych i zjawiskowych form popełnienia przestępstwa i wykroczenia, interpretowania okoliczności wyłączających odpowiedzialność karną, czy określania katalogu kar i środków karnych za przestępstwa i wykroczenia. Dlatego też wiadomości, które Czytelnik utrwali, korzystając z niniejszego opracowania, mają związek ze służbą. Natomiast celem zadań zaprezentowanych w ćwiczeniach jest skuteczne zmobilizowanie słuchaczy do efektywnej nauki.

Opracowanie może być wykorzystane jako praktyczna formy pomocy w służbie funkcjonariuszy Policji w wielu sytuacjach. Spełni ono swoje zadanie głównie podczas powtarzania zagadnień programowych i utrwalania wiadomości. W szczególności może stanowić pomoc dydaktyczną dla słuchaczy, którzy w związku z absencją chorobową, służbą, odbiorem nadgodzin, czy innymi sytuacjami losowymi muszą samodzielnie uzupełnić zaległości programowe. Ponadto może być z powodzeniem wykorzystane przez słuchaczy, którzy uczestniczą w szkoleniach w ramach systemu samokształcenia kierowanego. Polecane jest również podczas bieżącej nauki w związku z realizacją poszczególnych tematów szkolenia zawodowego podstawowego, podczas samodzielnego i systematycznego przygotowywania się słuchaczy do zajęć oraz zaliczenia z tematów JM01 JS01 i JM01 JS02, podczas odpowiedzi ustnych, pisemnych sprawdzianów, nauki w ramach dyżurów dydaktycznych, przeprowadzanych przed zakończeniem szkolenia zawodowego podstawowego, a także przed egzaminem końcowym. Z publikacji mogą korzystać policjanci, którzy przygotowują się do różnego rodzaju zaliczeń i egzaminów zawodowych.

Publikacja składa się z 9 rozdziałów, w których znajdują się przewodniki oraz ćwiczenia z poszczególnych tematów. Przewodniki zawierają informacje na temat: zagadnień programowych (KPN), czasu i metody ich realizacji, a także bibliografii w postaci wykazu aktów prawnych oraz literatury, która może stanowić pomoc w analizowaniu zagadnień szczegółowych. Natomiast w ćwiczeniach znajdują się zadania testowe zróżnicowane pod względem form i skali trudności. Podstawowe instytucje prawa karnego zostały przedstawione w formie pytań, które mają na celu uporządkowanie i usystematyzowanie wiedzy. Wśród ćwiczeń znalazły się m.in.: pytania testowe typu otwartego, pytania typu „prawda–fałsz”, kazusy, tabele, w których należy uzupełnić brakujące informacje, a także ćwiczenia w postaci krzyżówek do rozwiązania. Dlatego niniejsze opracowanie, wraz z serią materiałów dydaktycznych, w tym kompendium aktów prawnych i leksykonów z przedmiotowej tematyki, może stanowić pomoc dydaktyczną dla słuchaczy oraz nauczycieli policyjnych.

Zbiór opracowań zawierających przewodniki i repetytoria z zakresu elementów wstępu do prawoznawstwa oraz prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń obejmuje następujące pozycje:

1. *Elementy wstępu do prawoznawstwa oraz część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń – przewodnik i ćwiczenia,*
2. *Część szczególna prawa karnego materialnego – przewodnik i ćwiczenia,*
3. *Część szczególna materialnego prawa wykroczeń – przewodnik i ćwiczenia,*
4. *Przepisy karne wybranych ustaw szczególnych – przewodnik i ćwiczenia.*

Oddając w ręce Czytelników powyższe publikacje życzę efektywnego przyswajania wiedzy oraz sukcesów w nauce. Jednocześnie mam nadzieję, że zadania w nich zawarte w wymierny sposób przyczynią się do szerszego zainteresowania Czytelników prawem karnym, a przede wszystkim pozwolą lepiej zrozumieć treść wykładów oraz opanować zagadnienia programowe dzięki systematycznej i samodzielnej nauce.

W publikacji uwzględniono stan prawny na dzień 3 grudnia 2018 r.

Autor

Rozdział I

Elementy wstępu do prawoznawstwa (JM01 JS01 KPN 1–8)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – Ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS01 – Elementy wstępu do prawoznawstwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcia: prawo, system źródeł prawa z uwzględnieniem prawa Unii Europejskiej, hierarchia źródeł prawa. 2. Podział prawa na prawo materialne i formalne w odniesieniu do prawa karnego, wykroczeń i administracyjnego. 3. Pojęcie akt prawny (normatywny i nienormatywny) oraz budowa aktu normatywnego. 4. Rodzaje aktów prawnych o charakterze powszechnie obowiązującym i wewnętrznym. 5. Pojęcia przepis prawny, norma prawna; budowa normy prawnej. 6. Zasady obowiązywania aktu normatywnego w czasie, przestrzeni, względem osób. 7. Wykładnia językowa, doktrynalna, autentyczna, legalna i celowościowa prawa. 8. Sposoby ogłaszania aktów prawnych. 	3 godziny	wykład, dyskusja

Bibliografia

Akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz 483, z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1579, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.).

4. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2018 r. poz. 475, z późn. zm.).

Literatura:

1. Bartecki H., Kapkowski C., *Wstęp do prawoznawstwa. Wybrane informacje dla słuchaczy szkolenia podstawowego*, Katowice 2013.
2. Ciborowska E., Fęcki T., Jakimiuk E., Korolczuk D., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2010.
3. Jabłońska-Bonca J., *Wstęp do nauk prawnych*, Poznań 1996.
4. Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2017.
5. Kalina-Prasznic U., *Encyklopedia prawa*, Warszawa 2007.
6. Kowalski J., *Wstęp do nauk o państwie i prawie*, Warszawa 1977.
7. Leśko T., Szadkowski M., Wisłocki E., *Prawoznawstwo*, Warszawa 1979.
8. Łopatka A., *Encyklopedia prawa*, Warszawa 1977.
9. Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2002.
10. *Podręcznik dla słuchacza szkolenia zawodowego podstawowego*, praca zbiorowa, Słupsk 2016.
11. Redelbach A., *Wstęp do prawoznawstwa*, Poznań 1996.
12. Redelbach A., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 1999.
13. Salomonowicz Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Szczytno 2003.

---

2. Ćwiczenia

Niniejszy rozdział zawiera zadania testowe o zróżnicowanym stopniu trudności, w tym zadania testowe typu otwartego. Rozwiązanie tych zadań umożliwi powtórzenie i utrwalenie informacji dotyczących elementów wstępu do prawoznawstwa.

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania opisowe z zakresu tematyki dotyczącej elementów wstępu do prawoznawstwa.

1. Wyjaśnij pojęcie „prawo”.
2. Omów system źródeł prawa z uwzględnieniem prawa Unii Europejskiej.
3. Omów hierarchię źródeł prawa polskiego.
4. Omów podział prawa na prawo materialne i formalne w odniesieniu do prawa karnego i prawa wykroczeń.
5. Wyjaśnij pojęcia „akt prawny normatywny” i „akt prawny nienormatywny”.
6. Omów budowę aktu normatywnego.
7. Wymień rodzaje aktów prawnych o charakterze powszechnie obowiązującym.

8. Wymień rodzaje aktów prawnych o charakterze wewnętrznym.
9. Wyjaśnij pojęcie „przepis prawny”.
10. Wyjaśnij pojęcie „norma prawna”.
11. Omów budowę normy prawnej.
12. Omów zasady obowiązywania aktu normatywnego w czasie.
13. Omów zasady obowiązywania aktu normatywnego w przestrzeni.
14. Omów zasady obowiązywania aktu normatywnego względem osób.
15. Wyjaśnij pojęcie „wykładnia językowa prawa”.
16. Wyjaśnij pojęcie „wykładnia doktrynalna prawa”.
17. Wyjaśnij pojęcie „wykładnia autentyczna prawa”.
18. Wyjaśnij pojęcie „wykładnia legalna prawa”.
19. Wyjaśnij pojęcie „wykładnia celowościowa prawa”.
20. Omów sposoby ogłaszania aktów prawnych.

ZADANIE NR 2.

Poniższe ćwiczenie dotyczy kształtowania umiejętności odróżniania elementów normy prawnej. W podanych przepisach prawa proszę wskazać elementy normy prawnej, podkreślając zgodnie z legendą słowa określające hipotezę, dyspozycję i sankcję.

Legenda:

- 1) hipoteza: .....
- 2) dyspozycja: =====
- 3) sankcja: _ _ _ _ _

Przykład nr 1: art. 148 § 1 k.k. Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

Przykład nr 2: art. 155 k.k. Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Przykład nr 3: art. 228 § 1 k.k. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Przykład nr 4: art. 278 § 1 k.k. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Przykład nr 5: art. 51 § 1 k.w. Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorzenie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

ZADANIE NR 3.

Poniższe ćwiczenie pozwala na kształcenie umiejętności odróżniania przepisu prawa od normy prawnej. Proszę uzupełnić tabelę.

Przepis prawny	Norma prawna wynikająca z przepisu prawa
art. 279 § 1 k.k.: Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.	
art. 148 § 1 k.k.: Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.	

art. 278 § 1 k.k.: Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.	
art. 119 § 1 k.w.: Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 500 zł, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.	
art. 124 § 1 k.w.: Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 500 zł, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.	

Rozdział II

Pojęcie przestępstwa, pojęcie wykroczenia, różnice pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem, ustawowe znamiona przestępstw i wykroczeń (JM01 JS02 KPN 1–3)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS02 – część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń	1. Pojęcie przestępstwa, pojęcie wykroczenia. 2. Różnice pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem. 3. Ustawowe znamiona przestępstw i wykroczeń.	4 godziny	wykład, analiza przepisów

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz 618, z późn. zm.).

Literatura:

1. Ciborowska E., Fęcki T., Jakimiuk E., Korolczuk D., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2010.
2. Misiak J., *Przestępstwo a wykroczenie: analiza porównawcza*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2011.
3. Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2017.
4. Wróblewska A., *Część ogólna kodeksu karnego (wybrane zagadnienia)*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2013.

2. Ćwiczenia

Rozdział II zawiera ćwiczenia, dzięki którym powtórzysz i utrwalisz informacje dotyczące czynów zabronionych: przestępstw i wykroczeń.

Umiejętność odróżnienia przestępstwa od wykroczenia pełni kluczową rolę. Podczas odpowiedzialnej służby będzie tego wymagał od Ciebie każdy przełożony. Zagadnienia te są bardzo ważne, gdyż każdy funkcjonariusz Policji w swojej służbie styka się z sytuacjami związanymi z naruszeniem przepisów prawa. Poprawne zrozumienie i opanowanie wiedzy polegającej na odróżnieniu przestępstwa od wykroczenia, jak też czynów zabronionych od sytuacji, które są prawnie obojętne, ma fundamentalne znaczenie. Rzutuje bowiem na poprawność czynności wykonywanych w dalszych etapach.

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania opisowe z zakresu tematyki dotyczącej pojęć „przestępstwo” i „wykroczenie”.

1. Wyjaśnij pojęcie „czyn” w rozumieniu prawa karnego.
2. Wyjaśnij pojęcie „czyn zabroniony”.
3. Wymień sytuacje, które nie są czynem w rozumieniu prawa karnego.
4. Wyjaśnij pojęcie „przestępstwo”.
5. Wyjaśnij pojęcie „wykroczenie”.
6. Wyjaśnij pojęcie „zbrodnia”.
7. Wyjaśnij pojęcie „występek”.
8. Wyjaśnij pojęcie „bezprawność” w rozumieniu prawa karnego.
9. Wyjaśnij pojęcie „czyn karalny”.
10. Wyjaśnij pojęcie „wina”.
11. Wyjaśnij pojęcie „strona podmiotowa umyślna”.
12. Wyjaśnij pojęcie „strona podmiotowa nieumyślna”.
13. Omów pojęcie „społeczna szkodliwość czynu”.
14. Wyjaśnij pojęcie „małoletni” i „pełnoletni”.
15. Wyjaśnij pojęcie „młodociany”.
16. Wyjaśnij pojęcie „nieletni sprawca czynu karalnego”.
17. Omów granice wieku istotne z punktu widzenia odpowiedzialności karnej za przestępstwo.
18. Omów granice wieku istotne z punktu widzenia odpowiedzialności karnej za wykroczenie.
19. Wyjaśnij pojęcie „ustawowe znamiona czynu zabronionego”.
20. Wymień elementy ustawowych znamion czynu zabronionego.
21. Omów przedmiot ochrony przestępstwa (wykroczenia).
22. Omów stronę przedmiotową przestępstwa (wykroczenia).
23. Podaj, jakie znaczenie ma w prawie karnym skutek.
24. Omów podział przestępstw (wykroczeń) ze względu na skutek.
25. Omów podmiot przestępstwa (wykroczenia).
26. Omów podział przestępstw (wykroczeń) ze względu na podmiot.
27. Omów, jakie cechy musi posiadać podmiot przestępstwa, aby mógł ponieść odpowiedzialność karną za swój czyn.
28. Omów, jakie cechy musi posiadać podmiot wykroczenia, aby mógł ponieść odpowiedzialność karną za swój czyn.
29. Omów stronę podmiotową przestępstwa (wykroczenia).

30. Omów podział przestępstw (wykroczeń) ze względu na stronę podmiotową przestępstwa (wykroczenia).
31. Wymień co najmniej cztery różnice pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem.
32. Wyjaśnij pojęcie „czyny przepołowione”.
33. Wymień przykłady czynów przepołowionych.
34. Omów pojęcie czynnego żalu.
35. Omów przesłanki odpowiedzialności karnej za przestępstwa (wykroczenia).
36. Omów granice wiekowe odpowiedzialności karnej za przestępstwa (wykroczenia).
37. Omów podział przestępstw (wykroczeń) ze względu na sposób realizacji.
38. Omów podział przestępstw ze względu na tryb ścigania.
39. Podaj przykłady przestępstw ściganych z urzędu.
40. Podaj przykłady przestępstw ściganych w trybie względnie wnioskowym.
41. Podaj przykłady przestępstw ściganych w trybie bezwzględnie wnioskowym.
42. Podaj przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego.
43. Omów podział wykroczeń ze względu na tryb ścigania.
44. Podaj przykłady wykroczeń ściganych z urzędu.
45. Podaj przykłady wykroczeń ściganych na żądanie.

ZADANIE NR 2.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej pojęć „przestępstwo” i „wykroczenie”, uzupełniając brakujące informacje.

1. Zgodnie z art. 1 § 1 k.k. odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia .....
2. Zgodnie z art. 1 § 2 k.k. czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma, nie stanowi .....
3. Zgodnie z art. 1 § 3 k.k. nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli winy w czasie czynu nie można mu przypisać .....
4. Elementy czynu, które jako opisane w ustawie karnej (w dyspozycji przepisów części szczególnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń) są konieczne, a zarazem wystarczające, by zakwalifikować dany czyn jako czyn zabroniony – to .....
5. Ze względu na podmiot przestępstwa (wykroczenia) dzielą się na: .....
6. Ze względu na zachowanie się sprawcy przestępstwa (wykroczenia) dzielą się na: .....
7. Ze względu na skutek przestępstwa (wykroczenia) dzielą się na: .....
8. Ze względu na stronę podmiotową przestępstwa (wykroczenia) dzielą się na: .....
9. Ze względu na sankcję karną zbrodnie i występki dzielą się .....
10. Zgodnie z art. 7 § 1 k.k. ze względu na ciężar gatunkowy przestępstwa dzielą się na: .....
11. Zgodnie z art. 7 § 2 k.k. zbrodnią jest czyn zabroniony zagrożony karą .....
12. Zgodnie z art. 8 k.k. zbrodnię można popełnić tylko umyślnie, czyli z zamiarem .....
13. Zgodnie z art. 7 § 3 k.k. występkiem jest czyn zabroniony, który zagrożony jest karą .....
14. Ze względu na tryb ścigania przestępstwa dzielą się na: .....
15. Ze względu na tryb ścigania wykroczenia dzielą się na: .....
16. Podstawą prawną trybu ścigania przestępstwa (wykroczeń) jest .....
17. Ze względu na typ przestępstwa (wykroczenia) – przestępstwa (wykroczenia) dzielą się na: .....
18. Ze względu na stopień realizacji przestępstwa (wykroczenia) dzielą się na: .....

19. Gdy społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, wówczas sąd .....
20. Klauzula „nie podlega karze”, o której mowa m.in. w art. 15 k.k., oznacza, że sprawca .....
21. Co do zasady odpowiedzialności karnej według kodeksu karnego podlegają osoby, które w chwili popełnienia czynu ukończyły .....
22. Odpowiedzialności karnej według kodeksu wykroczeń podlegają osoby, które w chwili popełnienia czynu ukończyły .....
23. Zgodnie z art. 2 k.k. odpowiedzialność karną za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie ponosi ten tylko, na kim ciążył prawny, szczególnie obowiązek .....
24. Podmiot powszechny przestępstwa rozpoznaje się w przepisie ustawy karnej zazwyczaj po zaimku .....
25. Zgodnie z art. 10 § 1 k.k. i art. 10 § 2 k.k. na zasadach określonych w kodeksie karnym odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu lat .....
26. Według polskiego prawa karnego podmiotem przestępstwa może być tylko osoba, która musi posiadać następujące cechy: .....
27. Według polskiego prawa nieletni sprawca czynu karalnego to osoba fizyczna, która .....
28. Zgodnie z art. 9 § 1 k.k. czyn zabroniony popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca .....
29. Zamiar bezpośredni polega na tym, że sprawca .....
30. Zamiar ewentualny polega na tym, że sprawca .....
31. Zgodnie z art. 9 § 2 k.k. czyn zabroniony popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca .....
32. Nieumyślność świadoma polega na tym, że sprawca .....
33. Nieumyślność nieświadoma polega na tym, że sprawca .....
34. Różnice pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem to: .....
35. Definicja czynu przepołowionego: .....
36. Przykłady czynów przepołowionych to: .....
37. Dwa przykłady przestępstw ściganych z urzędu: .....
38. Dwa przykłady przestępstw ściganych w trybie względnie wnioskowym: .....
39. Dwa przykłady przestępstw ściganych w trybie bezwzględnie wnioskowym: .....
40. Cztery przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego: .....
41. Dwa przykłady wykroczeń ściganych z urzędu: .....
42. Dwa przykłady wykroczeń ściganych na żądanie: .....

ZADANIE NR 3.

Proszę przeczytać uważnie opisy podanych stanów faktycznych. Następnie proszę rozwiązać poszczególne kazusy, udzielając odpowiedzi na pytania.

Kazus numer 1.

Dziś rano w Gdańsku, przebywający w szpitalu psychiatrycznym mężczyzna, podczas ataku w związku ze zdiagnozowaną chorobą psychiczną, bez powodu chwycił za nóż i uderzył nim kilkunastokrotnie lekarza psychiatrę w klatkę piersiową, powodując jego śmierć.

Pytania:

1. Czy w opisanym przypadku ww. mężczyzna, który w trakcie postępowania przygotowawczego został uznany przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów za osobę niepoczytalną

w chwili popełnienia czynu, dopuścił się przestępstwa zabójstwa? Odpowiedź proszę uzasadnić.

2. Czy w opisanym przypadku ww. mężczyzna, który został uznany przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów za osobę niepoczytalną w chwili popełnienia czynu, dopuścił się czynu zabronionego o znamionach przestępstwa zabójstwa? Odpowiedź proszę uzasadnić.
3. Czy w opisanym przypadku ww. mężczyźni można przypisać winę? Czy niepoczytalność uchyla winę? Odpowiedź proszę uzasadnić.

Kazus numer 2.

Wczoraj Jan Kos, będąc w sklepie na zakupach w Sopocie, bez zamiaru zniszczenia cudzej rzeczy, przez nieuwagę potknął się i nieumyślnie wybił szybę wystawową o wartości 2000 zł.

Właściciel sklepu wezwał na miejsce zdarzenia funkcjonariuszy Policji. Pomimo wersji świadków, potwierdzających, że do skutku doszło w wyniku nieumyślnego zachowania, chciał złożyć protokolarny wniosek o ściganie karne sprawcy czynu i żądał skazania go przez sąd.

Pytania:

1. Przy ocenie stanu faktycznego proszę wziąć pod uwagę treść art. 124 k.w. i art. 288 k.k. Czy zachowanie ww. mężczyzny wyczerpało ustawowe znamiona wykroczenia, czy przestępstwa? Czy zachowanie się mężczyzny było czynem bezprawnym. Odpowiedź proszę uzasadnić.
2. Czy w opisanym przypadku ww. mężczyźni można przypisać winę? Odpowiedź proszę uzasadnić.
3. Jak należy zakończyć interwencję w związku z zaistniałym zdarzeniem? Odpowiedź proszę uzasadnić.

Kazus numer 3.

Dziś rano w Warszawie pracownik banku – Zenon Kawka – w czasie wykonywania obowiązków służbowych został zaatakowany przez Adama Jaskółkę, który groził mu zabójstwem przy użyciu posiadanego przez siebie przedmiotu wyglądającego jak broń palna. Następnie sprawca zażądał wydania pieniędzy z sejfów bankowego.

Dopiero później, po nieprzerwanym, krótkim pościgu, w trakcie ujęcia obywatelskiego sprawcy przez pracownika agencji ochrony w rzeczywistości okazało się, że sprawca posiadał przedmiot, który był jedynie straszakiem, imitacją, czyli plastikową atrapą broni palnej.

Jednakże w trakcie zdarzenia pracownik banku był przekonany, że sprawca posługuje się prawdziwą bronią palną. Dlatego też w obawie o swoje życie i zdrowie wydał z sejfów bankowego pieniądze w łącznej kwocie 60 000 zł.

Pytania:

1. Przy ocenie stanu faktycznego, proszę wziąć pod uwagę treść art. 278, 279 i 280 k.k. Proszę ocenić zarówno zachowanie kasjera, jak też sprawcy. Zachowanie się której osoby charakteryzuje się bezprawnością zachowania?
2. Czy w ww. przypadku sprawcy można przypisać winę? Odpowiedź proszę uzasadnić.

Kazus numer 4.

Wczoraj w Warszawie działający wspólnie Grzegorz Zięba i Alojzy Dziecioł – zastosowali gwałt, czyli siłę fizyczną w postaci szarpania, kopania i popychania, wobec dróżnika kolejowego Stefana Sikorki w jego miejscu pracy. Następnie związali i zamknęli pokrzywdzonego na klucz w pomieszczeniu socjalnym, a potem zabrali mu w celu przywłaszczenia pieniądze w kwocie 250 zł. Uwzględniając adekwatny związek przyczynowo-skutkowy, dróżnik kolejowy nie mógł w odpowiednim momencie opuścić zapór kolejowych, w wyniku czego doszło do

wypadku – zderzenia się pociągu osobowego relacji Warszawa–Tuszczy z samochodem osobowym marki Peugeot. Śmierć poniósł kierujący samochodem – Adam Bocian.

Pytania:

1. Który z wyżej wymienionych przypadków charakteryzuje się bezprawnością zachowania się sprawcy?
2. W którym z wyżej wymienionych przypadków sprawcy można przypisać winę? Odpowiedź proszę uzasadnić.

Kazus numer 5.

Dziś rano w Zakopanem Andrzej i Anna Dąb ujęli w ramach ujęcia obywatelskiego sprawcę, który wybił szybę w oknie w piwnicy, a następnie wszedł do piwnicy, skąd usiłował zabrać wiertarkę marki Bosch o wartości 240 zł w celu przywłaszczenia.

Pokrzywdzeni obezwładnili sprawcę, przytrzymując go za ręce i zatrzymali. Wezwani na miejsce zdarzenia funkcjonariusze Policji przybyli po 15 minutach, decydując się zatrzymać sprawcę czynu.

Pytania:

1. Przy ocenie stanu faktycznego, proszę wziąć pod uwagę zachowanie wszystkich ww. osób, analizując treść art. 177 k.k., art. 189 k.k., art. 278 k.k., art. 279 k.k., art. 280 k.k., art. 281 k.k. i art. 282 k.k. Odpowiedz, czy zachowanie się której z ww. osób charakteryzuje się bezprawnością zachowania? Odpowiedź proszę uzasadnić.
2. W którym z wyżej wymienionych przypadków można przypisać winę sprawcy? Odpowiedź proszę uzasadnić.

ZADANIE NR 4.

Proszę uzupełnić poniższą tabelę o informacje dotyczące różnic pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem.

Różnica pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem	przestępstwo	wykroczenie
1) akt/akty prawne ustanawiające ustawowe znamiona czynów zabronionych		
2) kary, jakie przewidziane są w ustawie za czyny zabronione		
3) środki karne, jakie przewidziane są w ustawie za czyny zabronione		
4) akt/akty prawne regulujące tryb postępowania (procedurę) dotyczący czynów zabronionych		

5) możliwość różnicowania stopnia społecznej szkodliwości czynu		
6) jakie czyny są czynami przepołowionymi i jaka wysokość szkody decyduje o kwalifikacji prawnej czynu zabronionego jako przestępstwo lub wykroczenie		
7) zasady odpowiedzialności za czyny zabronione popełnione za granicą		
8) granice wiekowe odpowiedzialności karnej		
9) formy stadialne		
10) formy zjawiskowe		
11) instytucja tzw. czynnego żalu		
12) instytucja zbiegu przepisów ustawy, w tym zasady dotyczące kwalifikacji prawnej czynu w przypadku zbiegu przepisów ustawy		
13) tzw. czyn ciągły		
14) tzw. ciąg przestępstw		
15) katalog okoliczności wyłączających odpowiedzialność za dokonanie czynu zabronionego		

Rozdział III

Podział przestępstw i wykroczeń (JM01 JS02 KPN 4)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS02 – część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń	4. Podział przestępstw i wykroczeń ze względu na: a) podmiot, b) zachowanie się sprawcy, c) skutek, d) stronę podmiotową, e) sankcję karną, f) tryb ścigania, g) typ przestępstwa, h) stopień realizacji.	2 godziny	wykład, analiza przepisów

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz 1600).
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz 618, z późn. zm.).

Literatura:

1. Ciborowska E., Fęcki T., Jakimiuk E., Korolczuk D., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2010.
2. Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2017.
3. Wróblewska A., *Część ogólna kodeksu karnego (wybrane zagadnienia)*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2013.

2. Ćwiczenia

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania opisowe z zakresu tematyki dotyczącej form stadialnych popełnienia przestępstwa i wykroczenia.

1. Omów podział przestępstw i wykroczeń ze względu na podmiot.
2. Omów podział przestępstw i wykroczeń ze względu na zachowanie się sprawcy.
3. Omów podział przestępstw i wykroczeń ze względu na skutek.
4. Omów podział przestępstw i wykroczeń ze względu na stronę podmiotową.
5. Omów podział przestępstw i wykroczeń ze względu na sankcję karną.
6. Omów podział przestępstw ze względu na tryb ścigania.
7. Omów podział wykroczeń ze względu na tryb ścigania.
8. Omów podział przestępstw i wykroczeń ze względu na typ.
9. Omów podział przestępstw i wykroczeń ze względu na stopień realizacji.

ZADANIE NR 2.

Uzupełnij poniższą tabelę zgodnie z podanymi w niej informacjami.

Przepis prawa	Podmiot	Zachowanie się sprawcy	Skutek	Strona podmiotowa	Sankcja karna	Tryb ścigania	Typ	Stopień realizacji
Art. 148 § 3 k.k.								
Art. 288 § 1 k.k.								
Art. 157 § 2 k.k.								
Art. 119 § 1 k.w.								
Art. 51 § 2 k.w.								
Art. 124 § 1 k.w.								

Rozdział IV

Formy stadialne i zjawiskowe popełnienia przestępstwa i wykroczenia (JM01 JS02 KPN 5–6)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS02 – część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń	5. Stadialne formy popełnienia przestępstwa i wykroczenia. 6. Zjawiskowe formy popełnienia przestępstwa i wykroczenia.	2 godziny	wykład, analiza przepisów

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.) – rozdział II *Formy popełnienia przestępstwa* (art. 13–24).
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.) – art. 11–14.

Literatura:

1. Ciborowska E., Fęcki T., Jakimiuk E., Korolczuk D., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2010.
2. Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2017.
3. Śrubka M., *Formy popełnienia przestępstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2015.
4. Wróblewska A., *Część ogólna kodeksu karnego (wybrane zagadnienia)*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2013.

2. Ćwiczenia

Niniejszy rozdział zawiera ćwiczenia, dzięki którym powtórzysz i utrwalisz informacje dotyczące form stadialnych i zjawiskowych przestępstw i wykroczeń. Poprawne zrozumienie i opanowanie wiedzy polegającej na odróżnieniu form stadialnych i zjawiskowych przestępstw i wykroczeń ma fundamentalne znaczenie. Rzutuje bowiem na poprawność czynności wykonywanych w dalszych etapach.

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania opisowe z zakresu tematyki dotyczącej form stadialnych popełnienia przestępstwa i wykroczenia.

1. Wymień cztery stadia popełnienia przestępstwa.
2. Wymień trzy formy stadialne przestępstwa.
3. Wymień dwie formy stadialne wykroczenia.
4. Wyjaśnij, czym charakteryzuje się przygotowanie do popełnienia przestępstwa (art. 16 § 1 k.k.).
5. Omów zasady dotyczące karalności przygotowania do popełnienia przestępstwa (art. 16 § 2 k.k.).
6. Omów zasady dotyczące karalności przygotowania do popełnienia wykroczenia.
7. Wyjaśnij, na czym polega usiłowanie popełnienia przestępstwa (art. 13 k.k.).
8. Wymień rodzaje usiłowania popełnienia przestępstwa (art. 13 k.k.).
9. Wyjaśnij, czym różni się usiłowanie udolne od usiłowania nieudolnego popełnienia przestępstwa (art. 13–14 k.k.).
10. Wyjaśnij, jak kształtuje się karalność usiłowania w przypadku przestępstw (art. 14 § 1 k.k.).
11. Wyjaśnij, na czym polega usiłowanie popełnienia wykroczenia (art. 11 § 1 k.w.).
12. Omów, czym charakteryzuje się odpowiedzialność karna osoby, która usiłowała popełnić wykroczenie (art. 11 § 2 k.w.).
13. Wyjaśnij, kiedy sprawca nie podlega karze za usiłowanie popełnienia przestępstwa (art. 15 § 1 k.k.).
14. Wyjaśnij, kiedy sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary w stosunku do sprawcy, który usiłował popełnić przestępstwo (art. 15 § 2 k.k.).
15. Wyjaśnij, kiedy sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia w stosunku do sprawcy, który usiłował popełnić przestępstwo (art. 14 § 2 k.k.).
16. Wyjaśnij pojęcia: usiłowanie ukończone, usiłowanie nieukończone.
17. Wyjaśnij pojęcia: usiłowanie udolne, usiłowanie nieudolne.
18. Podaj dwa przykłady obrazujące usiłowanie udolne popełnienia przestępstwa.
19. Podaj dwa przykłady obrazujące usiłowanie nieudolne popełnienia przestępstwa.
20. Podaj dwa przykłady obrazujące usiłowanie udolne popełnienia wykroczenia.
21. Wyjaśnij pojęcie „dokonanie” przestępstwa (wykroczenia).

ZADANIE NR 2.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania opisowe z zakresu tematyki dotyczącej form zjawiskowych popełnienia przestępstwa i wykroczenia.

1. Wymień formy zjawiskowe przestępstwa.
2. Wymień formy zjawiskowe wykroczenia.

3. Wymień rodzaje sprawstwa.
4. Wyjaśnij, czym charakteryzuje się sprawstwo (in. jednosprawstwo, in. sprawstwo pojedyncze).
5. Wyjaśnij, na czym polega sprawstwo równoległe.
6. Podaj dwa przykłady obrazujące sprawstwo równoległe.
7. Wyjaśnij, na czym polega sprawstwo kierownicze.
8. Podaj dwa przykłady obrazujące sprawstwo kierownicze.
9. Wyjaśnij, na czym polega sprawstwo polecające.
10. Podaj dwa przykłady obrazujące sprawstwo polecające.
11. Wyjaśnij, czym charakteryzuje się współsprawstwo.
12. Podaj dwa przykłady obrazujące współsprawstwo.
13. Wyjaśnij, czym charakteryzuje się podżeganie do przestępstwa.
14. Wyjaśnij, czym różni się podżeganie do przestępstwa od tzw. prowokacji w rozumieniu art. 24 k.k.
15. Wyjaśnij, czym różnią się zasady odpowiedzialności karnej podżegacza do przestępstwa od pomocnika.
16. Wyjaśnij, na czym polega pomocnictwo do przestępstwa (wykroczenia).
17. Wymień rodzaje pomocnictwa do przestępstwa.
18. Wyjaśnij, na czym polega pomocnictwo do wykroczenia.
19. Omów, czym charakteryzuje się odpowiedzialność podżegacza do wykroczenia.
20. Wymień elementy odróżniające pomocnictwo od paserstwa.
21. Omów warunki odpowiedzialności za podżeganie i pomocnictwo do przestępstw indywidualnych.

ZADANIE NR 3.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej form stadialnych popełnienia przestępstwa i wykroczenia, uzupełniając brakujące informacje.

1. Zamiar dokonania przestępstwa lub wykroczenia jest definiowany jako .....
2. Zgodnie z art. 16 § 2 k.k. przygotowanie do przestępstwa jest karalne, gdy .....
3. W treści art. 16 § 1 k.k. ustawodawca wyróżnił następujące rodzaje przygotowania: .....
4. Zgodnie z art. 14 § 2 k.k. – odnośnie do zasad orzeczenia kary przez sąd – konsekwencją usiłowania nieudolnego ze względu na brak przedmiotu czynu albo brak środka nadającego się do jego popełnienia jest .....
5. Zgodnie z art. 14 § 1 k.k. usiłowanie popełnienia przestępstwa karalne jest w granicach ....
6. Przesłanką odpowiedzialności za usiłowanie popełnienia przestępstwa jest zamiar .....
7. Zgodnie z przepisami części ogólnej kodeksu karnego odpowiedzialność karną sprawca ponosi za następujące formy stadialne: .....
8. Zgodnie z przepisami części ogólnej kodeksu wykroczeń odpowiedzialność karną sprawca ponosi za następujące formy stadialne: .....
9. Usiłowanie nieudolne ma miejsce wtedy, gdy sprawca nie wiedział, że dokonanie jest .....
10. Jeśli chodzi o formę zamiaru, to usiłować dokonania przestępstwa można tylko z zamiarem .....
11. Karalne formy stadialne poprzedzające dokonanie to: .....

ZADANIE NR 4.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej form zjawiskowych popełnienia przestępstwa i wykroczenia, uzupełniając brakujące informacje.

1. Do form zjawiskowych przestępstwa zalicza się: .....
2. Do form zjawiskowych wykroczenia zalicza się: .....
3. Sprawstwo pojedyncze polega na tym, że .....
4. Sprawstwo równoległe polega na tym, że .....
5. Współsprawstwo zachodzi wtedy, gdy .....
6. Współsprawstwo konieczne polega na tym, że .....
7. Sprawstwo polecające polega na tym, że .....
8. Sprawstwo kierownicze polega na tym, że .....
9. Pomocnictwo do przestępstwa (wykroczenia,) polega na tym, że .....
10. Jeśli chodzi o stronę podmiotową, to pomocnictwa do przestępstwa (wykroczenia) dopuścić się można w zamiarze .....
11. Jeśli chodzi o czas udzielenia pomocy do przestępstwa, to pomocnictwem mogą być działania występujące .....
12. Odpowiada za podżeganie do przestępstwa (wykroczenia), kto .....
13. Jeśli chodzi o stronę podmiotową, to podżegania dopuścić się można tylko w zamiarze .....
14. Podżeganie do przestępstwa od tzw. prowokacji (art. 24 k.k.) różni się tym, że .....
15. Osoba nakłaniająca do popełnienia wykroczenia (podżegacz) poniesie odpowiedzialność karną, gdy łącznie zostaną spełnione następujące przesłanki: .....

ZADANIE NUMER 5.

Proszę porównać formy stadialne i zjawiskowe dotyczące przestępstw i wykroczeń, uzupełniając tabelę o brakujące informacje zgodnie z przepisami ustawowymi.

Przygotowanie a usiłowanie – porównanie	
I. Przygotowanie a usiłowanie – podobieństwa	
Zarówno przygotowanie, jak i usiłowanie popełnienia przestępstwa – to formy ..... przestępstw	
W przypadku przygotowania, jak i usiłowania popełnienia przestępstwa, strona podmiotowa to umyślność w zamiarze	
II. Przygotowanie a usiłowanie – różnice	
	Sprawca, który usiłuje dokonać czynu zabronionego, swoim zachowaniem zmierza ..... do dokonania czynu zabronionego
Przygotowanie do przestępstwa jest karalne	Usiłowanie jest karalne .....
Czynny żal przy przygotowaniu musi być przejawem zewnętrznym sprawcy, gdy sprawca dobrowolnie od niego odstąpił – np. w szczególności zniszczył przygotowane środki lub zapobiegł skorzystaniu z nich w przyszłości, a w razie wejścia w porozumienie z inną osobą w celu popełnienia czynu zabronionego – nadto podjął istotne starania zmierzające do zapobieżenia dokonaniu; w przypadku czynnego żalu – sprawca nie podlega karze za przygotowanie	

Rozdział V

Zasady odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia, immunitety (JM01 JS02 KPN 7–12)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS02 – część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń	7. Zasady odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia, immunitety: a) odpowiedzialność za czyny zawinione, b) obowiązywania ustawy w czasie, c) określania czasu popełnienia przestępstwa i wykroczenia d) terytorialności e) określania miejsca popełnienia przestępstwa i wykroczenia. 8. Rodzaje immunitetów: a) materialny, formalny, b) krajowy i zakrajowości. 9. Rodzaje immunitetów krajowych: a) prezydencki, b) parlamentarny, c) sędziowski, d) prokuratorski, e) adwokacki, f) Rzecznika Praw Obywatelskich, g) prezesa i pracowników NIK. 10. Rodzaje immunitetów zakrajowości: a) immunitet dyplomatyczny, b) immunitet konsularny. 11. Rodzaje dokumentów tożsamości osób korzystających z immunitetów krajowych i zakrajowości.	3 godziny (wraz z JM01 JS02 KPN 8–11)	wykład

Bibliografia

Akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.): art. 105, art. 108 – immunitet parlamentarny, czyli dotyczący posłów i senatorów, art. 145 – immunitet prezydencki, art. 181 – immunitet sędziowski dotyczący sędziów

- sądów powszechnych, art. 206 – immunitet Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, art. 211 – immunitet Rzecznika Praw Obywatelskich.
2. Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych, sporządzona w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98) z : art. 29, art. 31–32, art. 37–40 – immunitet dyplomatyczny.
  3. Konwencja Wiedeńska o stosunkach konsularnych, sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr. 13, poz. 98): art. 40–45, art. 58, art. 63 – immunitet konsularny.
  4. Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (Dz. U. z 2016 r. poz. 2050): art. 9g–13 – tryb postawienia Prezydenta RP w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu, art. 15a – immunitet sędziów – członków Trybunału Stanu.
  5. Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2018 r. poz. 1184, z późn. zm.): art. 8 – immunitet adwokacki.
  6. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870, z późn. zm.): art. 11 – immunitet radcy prawnego.
  7. Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958, z późn. zm.): art. 7a–7h – immunitet Rzecznika Praw Obywatelskich.
  8. Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524, z późn. zm.): art. 18–18g – immunitet Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, art. 88 – immunitet wiceprezesów i dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli oraz kontrolerów Najwyższej Izby Kontroli.
  9. Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2018 r. poz. 1799): art. 6–12 – immunitet parlamentarny, czyli dotyczący posłów i senatorów.
  10. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904, z późn. zm.): art. 578–584 – immunitet dyplomatyczny i konsularny.
  11. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2243, z późn. zm.): art. 30 – immunitet sędziów sądów wojskowych.
  12. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. poz. 1000, z późn. zm.)
  13. Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1575, z późn. zm.): art. 14 – immunitet Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.
  14. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23, z późn. zm.): art. 80–81 – immunitet sędziowski dotyczący sędziów sądów powszechnych.
  15. Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5, z późn. zm.)
  16. Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 1767, z późn. zm.): art. 135–138 – immunitet prokuratorski.

Literatura:

1. Ciborowska E., Fęcki T., Jakimiuk E., Korolczuk D., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2010.
2. Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2017.
3. Wróblewska A., *Część ogólna kodeksu karnego (wybrane zagadnienia)*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2013.

2. Ćwiczenia

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej zasad odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia

1. Omów zasady odpowiedzialności za czyny zawinione.
2. Wyjaśnij, jak wiek i poczytalność wpływają na winę za przestępstwo i wykroczenie.
3. Omów zasady obowiązywania ustawy w czasie
4. Wyjaśnij, jaki wpływ ma czas na odpowiedzialność karną.
5. Wyjaśnij, kiedy ustawa jest względniejsza dla sprawcy.
6. Wyjaśnij, jak ustala się czas popełnienia czynu zabronionego. Jakie to ma znaczenie w prawie karnym?
7. Omów zasadę terytorialności związaną z przestępstwem.
8. Wyjaśnij, jak określa się miejsce popełnienia przestępstwa.
9. Wyjaśnij, jakie znaczenie w procesie karnym ma określenie miejsce popełnienia przestępstwa.
10. Wyjaśnij, czy jurysdykcja polska rozciąga się także na przestępstwa popełnione za granicą, jeżeli tak, to jakie obowiązują tu zasady.
11. Podaj definicję immunitetu.
12. Scharakteryzuj immunitet materialny.
13. Podaj przykłady immunitetu materialnego.
14. Scharakteryzuj immunitet procesowy.
15. Podaj przykłady immunitetu procesowego.
16. Scharakteryzuj immunitet dyplomatyczny.
17. Scharakteryzuj immunitet konsularny.
18. Określ sytuację, w której osoby objęte immunitetami dyplomatycznym i konsularnym odpowiadają na ogólnych zasadach za popełnione przestępstwa.
19. Scharakteryzuj immunitet prezydencki.
20. Scharakteryzuj immunitet parlamentarny.
21. Scharakteryzuj immunitet sędziowski.
22. Scharakteryzuj immunitet prokuratorski.
23. Scharakteryzuj immunitet adwokacki.
24. Scharakteryzuj immunitet Rzecznika Praw Obywatelskich.
25. Scharakteryzuj immunitet prezesa i pracowników NIK.

ZADANIE NR 2.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej zasad odpowiedzialności za przestępstwa i wykroczenia, uzupełniając brakujące informacje.

1. Aktualny kodeks karny obowiązuje od roku .....
2. Stała platforma umieszczona na szelfie kontynentalnym w rozumieniu przepisów ustawy – Kodeks Karny to statek .....
3. Do terytorium RP zalicza się m.in. polski statek: .....
4. Miejscem popełnienia przestępstwa jest miejsce, w którym .....
5. Jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, ustawę nową stosuje się, gdy .....

ZADANIE NR 3.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania dotyczące immunitetów.

1. Wyjaśnij pojęcie „immunitet”.
2. Wyjaśnij pojęcie „immunitet materialny”, podaj przykłady.
3. Wyjaśnij pojęcie „immunitet formalny”, podaj przykłady.
4. Wyjaśnij pojęcie: „immunitet krajowy”, podaj przykłady.
5. Wyjaśnij pojęcie: „immunitet zakrajowości”, podaj przykłady.
6. Scharakteryzuj immunitet krajowy prezydencki.
7. Scharakteryzuj immunitet krajowy parlamentarny.
8. Scharakteryzuj immunitet krajowy sędziowski.
9. Scharakteryzuj immunitet krajowy prokuratorski.
10. Scharakteryzuj immunitet krajowy adwokacki.
11. Scharakteryzuj immunitet krajowy Rzecznika Praw Obywatelskich.
12. Scharakteryzuj immunitet krajowy prezesa i pracowników NIK.
13. Scharakteryzuj immunitet dyplomatyczny jako immunitet zakrajowości.
14. Scharakteryzuj immunitet konsularny jako immunitet zakrajowości.
15. Omów rodzaje dokumentów tożsamości osób korzystających z immunitetów krajowych i zakrajowości.

ZADANIE NR 4.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej immunitetów, uzupełniając brakujące informacje.

1. Immunitet materialny różni się od immunitetu formalnego tym, że .....
2. Immunitet krajowy różni się od immunitetu zakrajowości tym, że .....
3. Immunitet krajowy parlamentarny dotyczy .....
4. W sytuacji, gdy ambasador był świadkiem przestępstwa, funkcjonariusz Policji prowadzący postępowanie przygotowawcze, chcąc przesłuchać ambasadora w charakterze świadka, powinien zastosować następującą procedurę: .....
5. W sytuacji, gdy konsul był świadkiem przestępstwa związanego z zakresem obowiązków służbowych, funkcjonariusz Policji prowadzący postępowanie przygotowawcze, chcąc przesłuchać konsula w charakterze świadka, powinien zastosować następującą procedurę: .....

ZADANIE NR 5.

Proszę uzupełnić tabelę dotyczącą immunitetów, stawiając znak „X” we właściwej rubryce, odpowiadając na pytanie, czy dany immunitet ma charakter: materialny czy formalny, trwałe czy nietrwałe, względny czy bezwzględny, zagraniczny czy krajowy.

	immunitet materialny	immunitet formalny	immunitet trwały	immunitet nietrwały	immunitet względny	immunitet bezwzględny	immunitet zagraniczny	immunitet krajowy
immunitet dyplomatyczny								
immunitet konsularny								
immunitet parlamentarny dotyczący posłów								
immunitet parlamentarny dotyczący senatorów								
immunitet Prezydenta RP								
immunitet Rzecznika Praw Obywatelskich								
immunitet Prezesa Najwyższej Izby Kontroli								
immunitet pracowników Najwyższej Izby Kontroli, który obejmuje: 1) wiceprezesa NIK, 2) dyrektora generalnego NIK, 3) pracowników nadzorujących czynności kontrolne, 4) pracowników wykonujących czynności kontrolne								
immunitet Członka Trybunału Stanu								
immunitet sędziego Trybunału Konstytucyjnego								
immunitet sędziowski, który dotyczy: 1) sędziów Sądu Najwyższego, 2) sędziów Najwyższego Sądu Administracyjnego, 3) sędziów sądów powszechnych, 4) sędziów sądów wojskowych								
immunitet adwokacki								
immunitet radcy prawnego								
immunitet prokuratorski								
immunitet Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych								
immunitet Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej								

Rozdział VI

Okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną (JM01 JS02 KPN 13–14)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS02 – część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń	13. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność ze względu na brak bezprawności czynu (kontratypy kodeksowe i pozakodeksowe): a) obrona konieczna, b) stan wyższej konieczności (art. 26 § 1 k.k.), c) szczególne uprawnienia lub obowiązki, d) zgoda dysponenta dobrem, e) zwyczaj, f) czynności lecznicze, g) ryzyko sportowe. 14. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność ze względu na brak winy: a) stan wyższej konieczności (art. 26 § 2 k.k.), b) niepoczytalność, c) wiek sprawcy – art. 10 k.k., d) rozkaz – art. 318 k.k., e) błąd co do prawa – art. 30 k.k., błąd co do faktu – art. 28 k.k.	3 godziny	wykład

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.): rozdział III *Wyłączenie odpowiedzialności karnej* (art. 10, art. 25–26, art. 28, art. 30–31, art. 318).
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.): art. 8, art. 15–17.

Literatura:

1. Ciborowska E., Fęcki T., Jakimiuk E., Korolczuk D., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2010.
2. Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2017.
3. Wróblewska A., *Część ogólna kodeksu karnego (wybrane zagadnienia)*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2013.

2. Ćwiczenia

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej okoliczności wyłączających odpowiedzialność karną.

1. Wymień trzy grupy okoliczności wyłączających bezprawność czynu.
2. Wymień okoliczności wyłączające bezprawność czynu.
3. Wymień okoliczności wyłączające winę.
4. Wymień kontratypty ustawowe na gruncie kodeksu karnego.
5. Wymień kontratypty pozaustawowe.
6. Wyjaśnij, na czym polega kontratyp obrony koniecznej (art. 25 k.k., art. 15 k.w.).
7. Wyjaśnij, na czym polega kontratyp stanu wyższej konieczności na gruncie kodeksu karnego (art. 26 k.k.).
8. Wyjaśnij, na czym polega kontratyp stanu wyższej konieczności jako okoliczność wyłączająca winę na gruncie kodeksu wykroczeń (art. 16 k.w.).
9. Omów konsekwencje przekroczenia granic obrony koniecznej lub stanu wyższej konieczności.
10. Wyjaśnij, na czym polega kontratyp eksperymentu (art. 27 k.k.).
11. Omów, na czym polega działanie w ramach uprawnień i obowiązków przez policjanta.
12. Wyjaśnij, na czym polega kontratyp zgody pokrzywdzonego.
13. Wyjaśnij pojęcie błędu w prawie karnym (art. 28–30 k.k.).
14. Wymień okoliczności wpływające na stopień społecznej szkodliwości czynu (por. art. 115 k.k.).

ZADANIE NR 2.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej okoliczności wyłączających odpowiedzialność karną, uzupełniając brakujące informacje.

1. W stosunku do osoby niepoczytalnej, która popełniła czyn karalny, sąd może zastosować ..
.....
2. Błąd co do okoliczności faktycznej, która stanowi znamię przestępstwa, wyłącza tylko odpowiedzialność za ..
.....
3. Wobec sprawcy dorosłego w rozumieniu prawa karnego można stosować środki wychowawcze albo poprawcze, gdy ..
.....
4. Wobec sprawcy, którego poczytalność była ograniczona w stopniu znacznym, sąd może ...
.....
5. Kontratyp ustawowy lub pozaustawowy to okoliczność wyłączająca ..
.....

6. Przełożony w stopniu majora, który rozkazuje podwładnemu żołnierzowi popełnić przestępstwo zabójstwa, odpowiada za formę zjawiskową .....
7. Sprawca opluł pokrzywdzoną, naruszając jej nietykalność cielesną. Ta zaś broniąc się, oddała do niego celny strzał z legalnie posiadanej broni palnej, powodując u niego ciężki uszczerbek na zdrowiu. Z punktu widzenia obrony koniecznej należy stwierdzić, że doszło tu do .....
8. Do kontratypów ustawowych zalicza się: .....
9. Do kontratypów pozaustawowych zalicza się: .....
10. Odnośnie do odpowiedzialności karnej, osoba która dopuszcza się czynu zabronionego pod wpływem usprawiedliwionego błędu co do znamienia kontratypu .....
11. Obrona konieczna to okoliczność wyłączająca .....
12. Niepoczytalność sprawcy jest okolicznością wyłączającą .....
13. Czy stwierdzenie, iż w chwili popełnienia czynu zabronionego o znamionach zabójstwa przez sprawcę, co do którego dwóch biegłych lekarzy psychiatrów sądowych orzekło, że w chwili popełnienia czynu był osobą niepoczytalną wystarcza, by został on uniewinniony? .....
14. Wobec osoby, która przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów sądowych uznana została za osobę niepoczytalną w chwili popełnienia czynu zabronionego, czyli osoby która nie popełniła przestępstwa, sąd może stosować .....
15. Obrona konieczna w stosunku do bezprawnych działań funkcjonariuszy państwowych przysługuje, gdy .....
16. Wymóg proporcjonalności dobra ratowanego i poświęconego odnosi się do kontratypu ustawowego o nazwie .....
17. Brak świadomości co do możliwości popełnienia czynu zabronionego występuje w przypadku przestępstw nieumyślnych popełnionych .....
18. Jaki rodzaj błędu co do okoliczności stanowiącej zmianę czynu zabronionego wyłącza odpowiedzialność za przestępstwo umyślne? .....
19. Wobec sprawcy, który nie popełnia przestępstwa ze względu na niepoczytalność, sąd może stosować .....
20. Nieświadomość, że popełniony czyn jest zabroniony przez ustawę karną wyłącza odpowiedzialność karną, gdy ta nieświadomość .....

ZADANIE NR 3.

Dokonaj porównania okoliczności wyłączających odpowiedzialność karną na gruncie kodeksu karnego i kodeksu wykroczeń, uzupełniając tabelę o brakujące informacje.

Obrona konieczna a stan wyższej konieczności – porównanie	
Obrona konieczna	Stan wyższej konieczności
1) podstawa prawna:	1) podstawa prawna: .....
2) przykład:	2) przykład: kasjer w banku – w obawie o swoje życie wydał pieniądze z kasy, gdyż uzbrojony w pistolet napastnik zażądał ich wydania pod groźbą zabicia kasjera
3) stanowi kontratyp ustawowy wyłączający	3) stanowi kontratyp ustawowy wyłączający bezprawność czynu (art. 26 § 1 k.k.) lub okoliczność wyłączającą winę (art. 26 § 2 k.k.)
4) źródło zamachu:	4) źródło niebezpieczeństwa: .....

bezpośredni (zamach) bezpośrednie (niebezpieczeństwo)	
bezprawny	_____
odparcie zamachu	uchylenie .....
dobro prawne	
.....	zasada subsydiarności, która oznacza, że poświęcenie jednego dobra kosztem drugiego jest jedynym sposobem uchylecia niebezpieczeństwa
.....	zasada proporcjonalności
współmierność sposobu obrony	_____
działanie obronne skierowane jest zawsze przeciwko	dobro poświęcone jest neutralne (narusza się inne dobro prawnie chronione)
może się na nią powołać każda osoba broniąca się zgodnie z jej zasadami	zgodnie z zasadą wyłączenia określoną w art. 26 § 4 k.k. ....

ZADANIE NR 4.

Porównaj stan wyższej konieczności i działanie w ostatecznej potrzebie, uzupełniając tabelę o brakujące informacje.

Różnice	Podobieństwa
w działaniu w ostatecznej potrzebie mowa jest o ....., natomiast w przypadku stanu wyższej konieczności są to osoby, które nie muszą posiadać tej cechy	kolizja interesów
źródłem niebezpieczeństwa w stanie wyższej konieczności może być ....., natomiast w działaniu w ostatecznej potrzebie źródłem niebezpieczeństwa jest	wyłączenie .....
celem w działaniu w ostatecznej potrzebie jest ....., a w stanie wyższej konieczności ratowanie	strona podmiotowa polega na świadomości i woli sprawcy zachowania się w sytuacji objętej kontratypem
działanie w ostatecznej potrzebie nie wymaga zachowania zasady proporcjonalności dóbr	
w działaniu w ostatecznej potrzebie następuje stopniowanie działań wymuszających, a w stanie wyższej konieczności występuje zasada subsydiarności	

ZADANIE NR 5.

Przeczytaj uważnie opisy poniżej podanych stanów faktycznych. Następnie rozwiąż poszczególne kazusy, udzielając odpowiedzi na pytanie, czy w danym przypadku któraś z opisanych w kazusie osób popełniła czyn zabroniony, a jeśli tak, dokonaj kwalifikacji prawnej czynu.

Kazus numer 1.

Wczoraj w Gdańsku Cecylia Miła na ulicy przy świadkach została opluta przez nieznanego jej mężczyznę. Jej koleżanka – Anastazja Kwiatek, widząc to zdarzenie, uznała to zachowanie za bardzo upokarzające, wyjęła więc od razu po tym fakcie legalnie posiadaną przez siebie broń palną. Broń tę posiadała na mocy decyzji Komendanta Wojewódzkiego w Gdańsku.

Anastazja Kwiatek oddała celny strzał do sprawcy zamachu na dobro osobiste jej koleżanki. Strzał okazał się celny. Pomimo natychmiastowego wezwania i przyjazdu lekarza na miejsce zdarzenia – strzał okazał się śmiertelny.

Pytanie:

1. Czy w zdarzeniu opisanym powyżej doszło do zamachu na czyjekolwiek dobro chronione prawem?
2. Czy którejkolwiek z wyżej wymienionych osób przysługiwało prawo do odparcia tego zamachu?
3. Czy którakolwiek z wyżej wymienionych osób będzie mogła skutecznie powołać się na okoliczność wyłączającą odpowiedzialność karną? Czy zostały spełnione wszystkie warunki w tym zakresie?
4. Czy którakolwiek z wyżej wymienionych osób poniesie odpowiedzialność karną za swój czyn?

Kazus numer 2.

Wczoraj w Warszawie Adam Pliszka i Zenon Wrona przebywali w barze SMAK przy ul. Dobrej 5, gdzie spożywali alkohol. W pewnym momencie od iskry ze świecy, która stała na stole jako ozdoba, zaczął palić się obrus i stół, przy którym siedzieli. Adam Pliszka, nie widząc w pobliżu gaśnicy, ani nie mając pod ręką nic innego, czym mógłby ugasić pożar, bez wiedzy i zgody chwilowo nieobecnego właściciela – schwycił płaszcz stanowiący własność Zenona Wrony. Dzięki użyciu płaszcza udało mu się szybko ugasić pożar. Była to wówczas jedyna w danej sytuacji możliwość zapobieżenia rozprzestrzenianiu się ognia. Pożar został ugaszony, lecz płaszcz o wartości 350 zł został zniszczony, czyli całkowicie spalony.

Pytania:

1. Jak należy ocenić i zakwalifikować ten czyn z punktu widzenia prawa karnego?
2. Czy Adam Pliszka może skutecznie powołać się na okoliczność wyłączającą odpowiedzialność karną?
3. Czy w danej sytuacji Zenon Wrona będzie mógł żądać zwrotu równowartości zniszczonego płaszcza, jeśli tak, to od kogo?

Kazus numer 3.

Wczoraj w Warszawie Anna Bogacz odebrała swoje wynagrodzenie za pracę w wysokości 3900 złotych. Gdy wracała wieczorem do domu, na ul. Katowickiej 13 przy sklepie odzieżowym STYL zaczęło ją dwóch młodych, nieznanych jej mężczyzn, którzy działali wspólnie i w porozumieniu. Jeden z nich wyjął z kieszeni spodni nóż, grożąc użyciem go, gdyby pokrzywdzona nie chciała dobrowolnie oddać posiadanych pieniędzy. Natomiast drugi mężczyzna w tym czasie zażądał oddania torebki, szarpiąc pokrzywdzoną za rękę.

Ponieważ Anna Bogacz wiedziała, że w ww. sklepie zamontowany jest system alarmowy dźwiękowo-światlny, dlatego celowo, świadomie uderzyła ręką w szybę wystawową, co spowodowało jej zbitcie. Włączenie się alarmu spłoszyło napastników, którzy nie zdążyli odebrać pokrzywdzonej żadnych przedmiotów. Jednakże właściciel sklepu – Jan Bąk – oszacował wysokość szkody na kwotę 260 zł, żądając ścigania i ukarania Anny Bogacz.

Pytania:

1. Czy Anna Bogacz zostanie pociągnięta do odpowiedzialności karnej za swój czyn? Odpowiedź uzasadnij.
2. Czy w danej sytuacji Jan Bąk będzie mógł żądać zwrotu równowartości zniszczonej szyby? Odpowiedź uzasadnij.

Kazus numer 4.

Wczoraj w Legionowie przy ul. Leśnej 10 kierujący wozem strażackim Zenon Szpak, w związku z koniecznością ugaszenia pożaru powstającego w wyniku uderzenia pioruna, w ramach obowiązków służbowych był zmuszony dojechać do palących się zabudowań mieszkalnych i gospodarczych. Przebywała tam Anna Sowa, która zdążyła telefonicznie powiadomić o pożarze odpowiednie służby, ale nie zdołała wydostać z budynku. Kierujący po drodze uszkodził drewniane ogrodzenie w ogrodzie znajdującym się obok posesji, na której doszło do pożaru. W zaistniałej sytuacji nie było innej możliwości dojazdu do płonących zabudowań celem ugaszenia pożaru. Pomimo tego Jan Kos oszacował wysokość uszkodzonego płotu na kwotę 2200 zł i podczas rozmowy z dyżurnym Policji zażądał, by Zenon Szpak został ukarany za swój czyn.

Pytania:

1. Czy Zenon Szpak zostanie pociągnięty do odpowiedzialności karnej za swój czyn? Odpowiedź uzasadnij.
2. Czy w danej sytuacji Jan Kos będzie mógł żądać zwrotu równowartości szkody? Odpowiedź uzasadnij.

Kazus numer 5.

Wczoraj w Zakopanem przy ul. Polnej 7 Adam Ciupaga pobiegł do sąsiada Pawła Majewskiego z prośbą o zawiezenie go wraz z trzyletnią córką – Anną Ciupagą do szpitala, gdyż z uwagi na wstrząs anafilaktyczny po ugryzieniu przez pszczołę jego córka mogła umrzeć, dusząc się. Adam Ciupaga nie posiadał własnego środka transportu, ani żadnej możliwości komunikacji z pogotowiem. Nie zastał w domu sąsiada, ani żadnego innego domownika, dlatego widząc stanowiący własność Pawła Majewskiego samochód osobowy marki Seat, wybił w nim szybę, połączył przewody, dzięki czemu udało mu się w ostatniej chwili zawieźć córkę do szpitala. Dzięki takiej decyzji jego córka otrzymała na czas skuteczną pomoc medyczną, ratującą życie. Pomimo tego Paweł Majewski oszacował wysokość uszkodzeń na kwotę 1300 zł i podczas rozmowy z dyżurnym Policji zażądał, by Adam Ciupaga został ukarany za swój czyn.

Pytania:

1. Czy Adam Ciupaga zostanie pociągnięty do odpowiedzialności karnej za swój czyn? Odpowiedź uzasadnij.
2. Czy w danej sytuacji Paweł Majewski będzie mógł żądać zwrotu równowartości szkody? Odpowiedź uzasadnij.

Rozdział VII

Zbieg przepisów ustawy, zbieg wykroczeń, zbieg wykroczenia z przestępstwem – art. 10 k.w., czyn ciągły – art. 12 k.k. (JM01 JS02 KPN 15)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS02 – część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń	15. Zbieg przepisów ustawy, zbieg wykroczeń, zbieg wykroczenia z przestępstwem – art. 10 k.w., czyn ciągły – art. 12 k.k.	2 godziny	wykład, ćwiczenia

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.): art. 11 § 2, art. 12.
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.): art. 9–10.

Literatura:

1. Kardas P., *Zbieg przepisów ustawy w prawie karnym: analiza teoretyczna*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011.
2. Modrakowski W.J., *Wzorcowy metodyczny plan realizacji tematu: Jedność i wielość czynów – pozorny a rzeczywisty zbieg przestępstw*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 1990.
3. Spotowski A., *Pomijalny (pozorny) zbieg przepisów ustawy i przestępstw*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1976.
4. Wróblewska A., *Zbieg przepisów. Zbieg przestępstw*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2008.
5. Wolter W., *Kumulatywny zbieg przepisów ustawy*, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1960.

2. Ćwiczenia

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej zbiegu przepisów ustawy oraz zbiegu przestępstw i wykroczeń.

1. Wyjaśnij pojęcie „zbieg przepisów ustawy”.
2. Wyjaśnij pojęcie „zbieg przestępstw”.
3. Wyjaśnij pojęcie „zbieg wykroczeń”.
4. Wyjaśnij pojęcie „zbieg przestępstwa i wykroczenia”.
5. Wyjaśnij, kiedy zachodzą przypadki rzeczywistego zbiegu przestępstw (wykroczeń).
6. Podaj przykłady rzeczywistego zbiegu przestępstw (wykroczeń).
7. Wyjaśnij, kiedy zachodzą przypadki pozornego zbiegu przestępstw (wykroczeń).
8. Podaj przykłady rzeczywistego zbiegu przepisów ustawy na gruncie kodeksu karnego.
9. Podaj przykłady rzeczywistego zbiegu przepisów ustawy na gruncie kodeksu wykroczeń.
10. Wyjaśnij pojęcie „czyn ciągły”.
11. Wyjaśnij pojęcie „ciąg przestępstw”.
12. Wskaż podobieństwa i różnice pomiędzy czynem ciągłym a ciągiem przestępstw.
13. Wyjaśnij, kiedy zachodzą przypadki rzeczywistego zbiegu przepisów ustawy.
14. Podaj dwa przykłady obrazujące przypadki rzeczywistego zbiegu przepisów ustawy na gruncie kodeksu karnego (kodeksu wykroczeń).
15. Wyjaśnij, kiedy zachodzą przypadki pozornego zbiegu przepisów ustawy.
16. Podaj dwa przykłady obrazujące przypadki pozornego zbiegu przepisów ustawy na gruncie kodeksu karnego (kodeksu wykroczeń).
17. Wyjaśnij i omów reguły wyłączające wielość ocen czynu.

ZADANIE NR 2.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej zbiegu przepisów ustawy oraz zbiegu przestępstw i wykroczeń, uzupełniając brakujące informacje.

1. Zbieg przepisów ustawy ma miejsce wtedy, gdy .....
2. Z punktu widzenia wymiaru kary – konsekwencją rzeczywistego zbiegu przestępstw jest .....
3. Kumulatywna kwalifikacja prawna w przypadku zbiegu przepisów ustawy ma miejsce wtedy, gdy .....
4. W przypadku czynu współukaranego zachodzi .....
5. Konsekwencją rzeczywistego zbiegu przepisów jest .....

ZADANIE NR 3.

Proszę przeczytać uważnie opisy poniżej podanych stanów faktycznych. Następnie proszę rozwiązać poszczególne kazusy, udzielając odpowiedzi na pytania.

Kazus nr 1.

Sąd Rejonowy w Wyszkanie wyrokiem z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt VII K 555/16 skazał oskarżonego Marka Nowaka za to, że: w okresie od 11 stycznia 2016 r. do 30 lipca 2016 r. w Wyszkanie, działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, będąc pracownikiem Urzędu Pocztowego dokonał przywłaszczenia powierzonych mu

pieniędzy w kwocie 1403,36 zł, czym działał na szkodę Poczty Polskiej Centrum Sieci Poczтовых Oddział w Wyszkowie, to jest za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k.

Pytania:

1. Czy w danym przypadku Marek Nowak popełnił czyn zabroniony? Jeśli tak, to czy stanowi on przestępstwo, czy wykroczenie?
2. Określ formę stadiálną i zjawiskową, jeśli chodzi o czyn Marka Nowaka.
3. Odpowiedz, uwzględniając okoliczności powyższego przypadku, czy kwalifikacja prawna czynu Marka Nowaka przyjęta przez sąd w wyroku skazującym jest poprawna?

Kazus nr 2.

Wczoraj w Białymstoku przy ul. Legionowej 10 Maciej Szewc, mając z góry powzięty zamiar, chciał bezprawnie zabrać, w celu przywłaszczenia, rower stanowiący własność jego sąsiada – Piotra Kowala. Rower stał na podwórku, pozostawiony bez nadzoru właściciela, oparty o stodołę. Jednakże Maciej Szewc swojego zamiaru nie zrealizował. Zamierzając oddalić się z łupem, gdy trzymał już za kierownicę roweru, został spłoszony przez wracające ze szkoły dzieci właściciela. Ukrył się więc w pobliskich zaroślach, a po około 15 minutach, gdy domownicy wspólnie spożywali obiad, sfinalizował swój plan i tym razem skutecznie wszedł w posiadanie cudzej rzeczy ruchomej. Pokrzywdzony zawiadomił o powyższym fakcie Policję, informując, że wysokość szkody szacuje na kwotę 1250 zł. Policjanci ustalili sprawcę i ostatecznie postawili mu zarzut za dwa czyny zabronione:

- I) art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.w.
- II) art. 278 § 1 k.k.

Pytania:

1. Czy w danym przypadku Maciej Szewc popełnił czyn zabroniony? Jeśli tak, to czy stanowi on przestępstwo, czy wykroczenie? Aby ułatwić odpowiedź, należy przypomnieć informacje na temat czynów przepołowionych. Ponadto z uwagi na fakt, że na tym etapie nie są jeszcze omówione informacje dotyczące ustawowych znamion przestępstw i wykroczeń przeciwko mieniu z części szczególnej kodeksu wykroczeń i kodeksu karnego, należy przeanalizować treść przepisów: art. 11 k.w., art. 119 k.w., art. 13 k.k. i art. 278 k.k.
2. Wskaż formę stadiálną i zjawiskową, jeśli chodzi o zachowanie się Macieja Szewca.
3. Czy uwzględniając okoliczności powyższego przypadku, kwalifikacja prawna czynu Macieja Szewca przyjęta przez funkcjonariuszy Policji jest poprawna? Jeśli jest błędna, uzasadnij swoją odpowiedź i dokonaj poprawnej kwalifikacji prawnej czynu.

Kazus numer 3.

Wczoraj Adam Brzoza rzucił kamieniem w pojazd mechaniczny będący w ruchu – Audi TT, stanowiący własność kierującego – Grzegorza Grzegorzówki, który jechał ul. Modlińską w Warszawie. W chwili rzutu kierujący zatrzymał pojazd przed sygnalizacją świetlną, na której wyświetlał się akurat kolor czerwony. Rzut Adama Brzozy okazał się celny, ale nie spowodował zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu lądowym. W związku z odpryskiem lakieru na tylnej części karoserii pokrzywdzony protokolarnie zażądał ścigania i ukarania sprawcy czynu, szacując szkodę na kwotę 100 zł.

Pytania:

1. Dokonaj kwalifikacji prawnej czynu Adama Brzozy, analizując treści art. 76 k.w. i art. 124 k.w.
2. Czy w zdarzeniu opisanym w powyższym kazusie doszło do zbiegu, a jeśli tak, to do jakiego rodzaju zbiegu?

3. Wskaż formę stadialną i zjawiskową czynu Adama Brzozy.
4. Podaj tryb ścigania czynu Adama Brzozy.

Kazus numer 4.

Anna Dąb znęcała się fizycznie nad swoim mężem Bolesławem Dębem w ten sposób, że w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do 15 marca 2017 r. uderzała pokrzywdzonego pięściami po całym ciele, szarpała i popychała. Dokonała przestępstwa ściganego z urzędu określonego w art. 207 § 1 k.k. Ponadto w dniu 15 marca 2017 r. uderzyła pokrzywdzonego pięścią w twarz, powodując złamanie kości nosa bez przemieszczenia.

Biegły lekarz sądowy ocenił ten uszczerbek jako taki, który narusza czynności narządu ciała na okres nieprzekraczający 7 dni. W świetle przepisów prawa taki czyn stanowi tzw. lekki uszczerbek na zdrowiu (art. 157 § 2 k.k.), czyli przestępstwo ścigane w trybie z oskarżenia prywatnego.

Natomiast tzw. lekarz rodzinny, niebędący biegłym lekarzem sądowym, wystawił Bolesławowi Dębowi zwolnienie lekarskie na okres 10 dni.

W związku z zaistniałym przestępstwem prokurator objął czyn prywatnoskargowy ściganiem z urzędu, dzięki czemu pokrzywdzony nie musiał wpłacać w kasie sądowej kwoty 300 zł jako kwoty zryczałtowanej równowartości wydatków sądowych.

Pytania:

1. Dokonaj kwalifikacji prawnej czynu Anny Dąb.
2. Czy w zdarzeniu opisanym w powyższym kazusie doszło do zbiegu, a jeśli tak, to do jakiego rodzaju zbiegu?
3. Wskaż formę stadialną i zjawiskową, jeśli chodzi o czyn Anny Dąb.
4. Podaj tryb ścigania czynu Anny Dąb.

Kazus numer 5.

Wczoraj w Pułtusku przy ul. Warszawskiej w trakcie legitymowania przez funkcjonariuszy Policji – Piotr Żubr umyślnie wprowadził w błąd policjantów, podając im podrobiony przez siebie dowód osobisty na nazwisko Paweł Tur.

Funkcjonariusze ujawnili jednak fakt popełnienia czynu zabronionego przez legitymowanego, stawiając mu ostatecznie zarzut z art. 275 § 1 k.k.

Pytania:

1. Odpowiedz, czy kwalifikacja prawna czynu Piotra Żubra jest poprawna? Swoją odpowiedź uzasadnij.
2. Czy w zdarzeniu opisanym w powyższym kazusie doszło do zbiegu, a jeśli tak, to do jakiego rodzaju zbiegu?
3. Wskaż formę stadialną i zjawiskową, jeśli chodzi o czyn Piotra Żubra.
4. Podaj tryb ścigania czynu Piotra Żubra.

Kazus numer 6.

Wczoraj w Warszawie przy ul. Gdyńskiej 10 w pijalni piwa ŁYK znajdujący się pod wpływem alkoholu Jan Woźnica głośno awanturował się odnośnie do wysokości rachunku, w związku z czym personel wezwał policję. Po przybyciu policjantów po około 15 minutach podczas legitymowania ww. mężczyzna odmówił policjantom podania swoich danych personalnych.

Pytania:

1. Ile czynów popełnił Jan Woźnica? Swoją odpowiedź uzasadnij, biorąc pod uwagę treść art. 51 k.w. i art. 65 k.w.

2. Wskaż formę stadialną i zjawiskową, jeśli chodzi o czyn Jana Woźnicy.
3. Podaj tryb ścigania czynu Jana Woźnicy.

Kazus numer 7.

Wczoraj w Warszawie przy ul. Modlińskiej 13 Patryk Kos przy pomocy podrobionego przez siebie klucza wszedł do znajdującego się na parterze mieszkania Jerzego Zięby, skąd podczas nieobecności właściciela zabrał w celu przywłaszczenia biżuterię o łącznej wartości 5000 zł.

Już po dokonaniu czynu, ale przed opuszczeniem mieszkania bardzo się zdenerwował, gdyż był zazdrosny o to, że on nie ma tak ładnie urządzonego swojego mieszkania. Zdemolował mieszkanie w ten sposób, że uszkodził część mebli kuchennych, rzucając nimi o podłogę, a także pociął firanki i dywan w salonie. Pokrzywdzony oszacował wartość uszkodzonych i zniszczonych przedmiotów na kwotę 15 000 zł, składając protokolarnie wniosek o ściganie karne sprawcy czynu.

Pytania:

1. Ile czynów popełnił Patryk Kos? Swoją odpowiedź uzasadnij, biorąc pod uwagę treść art. 278, 279 i 288 k.k.
2. Wskaż formę stadialną i zjawiskową, jeśli chodzi o czyn Patryka Kosa.
3. Podaj tryb ścigania czynu Patryka Kosa.

Rozdział VIII

Kary i środki karne (JM01 JS02 KPN 16)

---

1. Przewodnik

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Kluczowe punkty nauczania	Czas realizacji kluczowych punktów nauczania	Metoda realizacji kluczowych punktów nauczania
JM01 – ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca	JS02 – część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń	16. Kary i środki karne	2 godziny	wykład

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.): Rozdział IV. *Kary* (art. 32–38), Rozdział V. *Środki karne* (art. 39–43c), Rozdział Va. *Przepadek i środki kompensacyjne* (art. 44–48), Rozdział VI. *Zasady wymiaru kar i środków karnych* (art. 53–63).
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.): Rozdział II. *Kary, środki karne i zasady ich wymiaru* (art. 18–27, art. 28–39).

Literatura:

1. Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne” CSP, Legionowo 2017.

2. Ćwiczenia

ZADANIE NR 1.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej kar i środków karnych.

1. Wymień kary przewidziane w ustawie – Kodeks karny za przestępstwo.
2. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary grzywny przewidzianej w ustawie – Kodeks karny za przestępstwo (por. art. 33 k.k.).
3. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary ograniczenia wolności przewidzianej w ustawie – Kodeks karny za przestępstwo (por. art. 33 k.k.).
4. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary pozbawienia wolności przewidzianej w ustawie – Kodeks karny za przestępstwo (por. art. 33 k.k.).
5. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary 25 lat pozbawienia wolności przewidzianej w ustawie – Kodeks karny za przestępstwo (por. art. 33 k.k.).
6. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary dożywotniego pozbawienia wolności przewidzianej w ustawie Kodeks karny za przestępstwo (por. art. 33 k.k.).
7. Wymień środki karne przewidziane w ustawie – Kodeks karny za przestępstwo (por. art. 39 pkt 1–8 k.k.).
8. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego przewidzianego w ustawie – Kodeks karny w postaci pozbawienia praw publicznych (por. art. 40 k.k.).
9. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego przewidzianego w ustawie – Kodeks karny w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej (por. art. 41 k.k.).
10. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego przewidzianego w ustawie – Kodeks karny w postaci zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi (por. art. 41 k.k.).
11. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu przewidzianego w ustawie – Kodeks karny (por. art. 42 k.k.).
12. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci zakazu wstępu na imprezę masową przewidzianego w ustawie – Kodeks karny (por. art. 41b k.k.).
13. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci zakazu wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych przewidzianego w ustawie – Kodeks karny (por. art. 40 k.k.).
14. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym przewidzianego w ustawie – Kodeks karny (por. art. 40 k.k.).
15. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego przewidzianego w ustawie – Kodeks karny (por. art. 40 k.k.).
16. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości przewidzianego w ustawie – Kodeks karny (por. art. 40 k.k.).
17. Wymień kary przewidziane w ustawie kodeks wykroczeń za wykroczenie.
18. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary aresztu przewidzianej w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 19, 24–25 k.w.).
19. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary ograniczenia wolności przewidzianej w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 20 k.w.).
20. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary grzywny przewidzianej w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 24–25 k.w.).
21. Scharakteryzuj zasady wymierzania kary nagany przewidzianej w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 21 k.w.).
22. Wymień środki karne przewidziane w ustawie – Kodeks wykroczeń za wykroczenie.

23. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów przewidzianego w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 29 k.w.).
24. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci przypadku przedmiotów przewidzianego w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 28 § 3 k.w.).
25. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci nawiązki przewidzianej w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 32 k.w.).
26. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody przewidzianego w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 28 § 4 k.w.).
27. Scharakteryzuj zasady wymierzania środka karnego w postaci podania orzeczenia o ukaraniu do publicznej wiadomości w szczególnie sposób przewidzianego w ustawie – Kodeks wykroczeń (por. art. 30 k.w.).
28. Wyjaśnij, na czym polega sądowy, a na czym ustawowy wymiar kary.

ZADANIE NR 2.

Proszę odpowiedzieć na poniższe pytania z zakresu tematyki dotyczącej kar i środków karnych, uzupełniając brakujące informacje.

1. Środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, zgodnie z przepisami kodeksu karnego, orzekany jest obligatoryjnie, jeśli .....
2. Do kar – na gruncie polskiego k.k. – zalicza się: .....
3. Wymierzenie kary grzywny, obok kary pozbawienia wolności, wobec tego samego sprawcy, za ten sam czyn, jest możliwe, gdy .....
4. Zgodnie z art. 52 k.k. zobowiązanie do zwrotu korzyści majątkowej, w całości lub w części, na rzecz Skarbu Państwa to .....
5. Najsurowszą karą, jaką sąd może wymierzyć nieletniemu, który w wieku 15 lat dokonał czynu karalnego – zbrodni zabójstwa, zagrożonej od 8 lat do dożywotniego pozbawienia wolności, to kara w wymiarze .....
6. Kara ograniczenia wolności za przestępstwo, nadzwyczajnie obostrzona nie może przekraczać .....
7. Utrata orderów i innych odznaczeń może być orzeczona w wyniku skazania za .....

Rozdział IX

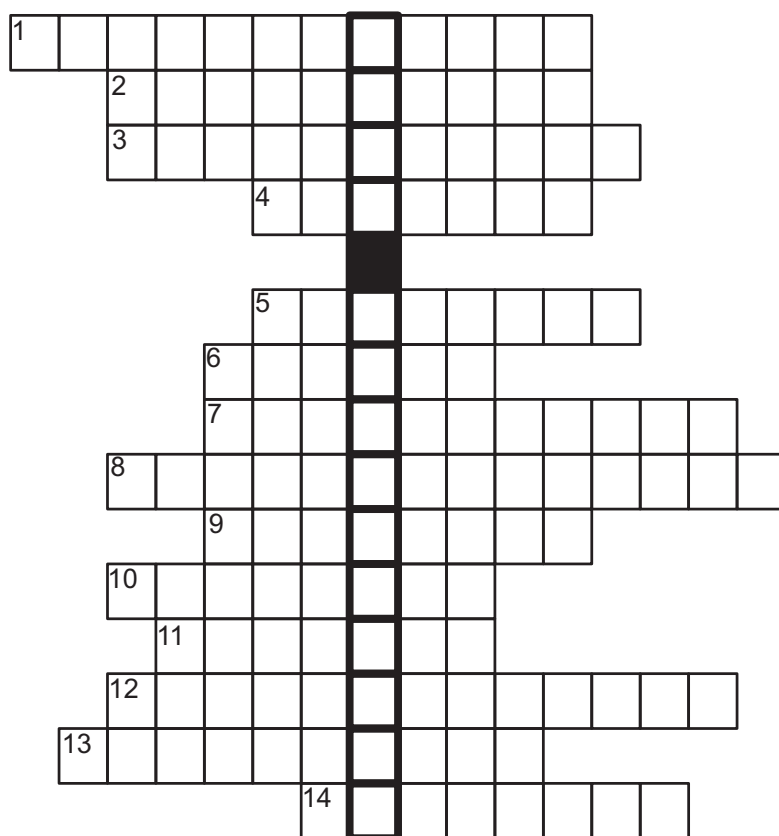
Krzyżówki (JM01 JS01 KPN1–8 i JM01 JS02 KPN1–16)

ZADANIE

1. Rozwiąż poniższe krzyżówki, wpisując w poszczególne rubryki odgadnięte hasła z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz części ogólnej prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń.
2. Krzyżówki różnią się od siebie stopniem trudności.
3. Po wpisaniu haseł odczytaj rozwiązanie.
4. Samodzielnie zdefiniuj poszczególne hasła, podając ich pełne definicje.
5. Podaj po jednym przykładzie obrazującym poszczególne hasła w krzyżówce.

KRZYŻÓWKA NR 1.

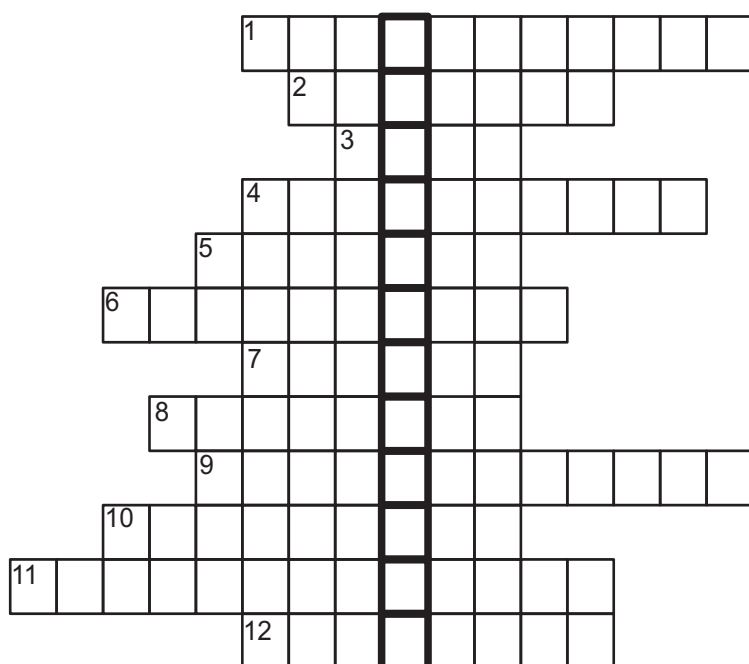

1. Rodzaj wykładni przepisów prawa, wyróżniony z uwagi na metodę jej dokonania, uwzględniający cel, jaki ma realizować przepis prawa, czyli wykładnia teleologiczna – określana również jako wykładnia .....
2. Element normy prawnej, określający sposób zachowania adresata, czyli postępowanie do jakiego zobowiązany jest adresat normy w okolicznościach określonych przez hipotezę – to .....
3. Akt prawny, określany także jako ustawa zasadnicza, który w hierarchii aktów prawnych zazwyczaj ma najwyższą moc prawną w systemie źródeł prawa w państwie – to .....
4. Element normy prawnej, który określa konsekwencje prawne (kary, środki karne) przewidziane przez ustawodawcę w przypadku zachowania się adresata normy w sposób niezgodny z dyspozycją – to .....

5. Rodzaj wykładni przepisów prawa, wyróżniony z uwagi na metodę jej dokonania w oparciu o dosłowne, literalne brzmienie treści danego przepisu, czyli na podstawie analizy języka przepisu – określany jest jako wykładnia .....
6. Akt prawny uchwalany przez parlament – który zgodnie z hierarchią powszechnie obowiązujących aktów prawnych określoną w Konstytucji ma rangę niższą od Konstytucji oraz umów międzynarodowych ratyfikowanych za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, równą rozporządzeniu Prezydenta RP z mocą ustawy, a wyższą od zwykłych rozporządzeń – to .....
7. Strona podmiotowa mieszana, czyli umyślno-nieumyślna, określana jest również jako strona podmiotowa .....
8. Akt normatywny wydany na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania, stanowiący – obok Konstytucji, ratyfikowanych umów międzynarodowych, ustaw oraz aktów prawa miejscowego – jedno ze źródeł prawa powszechnie obowiązującego – to .....
9. Element normy prawnej, który wskazuje adresata tej normy – to .....
10. Czyn zabroniony, który może być popełniony tylko umyślnie (np. zabójstwo), a zgodnie z art. 7 § 2 Kodeksu karnego zagrożony jest karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą – to .....
11. Jedno z czterech ustawowych znamion przestępstwa, wskazujące sprawcę jako osobę fizyczną, która jako osoba poczytalna, indywidualnie określona – może ponieść odpowiedzialność karną, jeśli w chwili popełnienia czynu ukończyła 17 lat, a w określonych przepisami prawa przypadkach 15 lat (art. 10 § 1 i § 2 k.k.) – to .....
12. Czyny zabronione charakteryzujące się tym, że wysokość szkody spowodowanej zachowaniem się sprawcy decyduje o kwalifikacji prawnej czynu jako przestępstwa lub wykroczenia, określane są jako czyny .....
13. Cztery przestępstwa spenalizowane w kodeksie karnym: 1) zniesławienie (art. 212 k.k.), 2) znieważenie pokrzywdzonego niebędącego funkcjonariuszem publicznym, ani osobą do pomocy mu przybraną podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (art. 216 k.k.), 3) naruszenia nietykalności cielesnej pokrzywdzonego niebędącego funkcjonariuszem publicznym, ani osobą do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (art. 217 k.k.) oraz 4) lekki uszczerbek na zdrowiu (art. 157 § 2 k.k.) – są ścigane w trybie z oskarżenia .....
14. Czyn zabroniony, który zgodnie z art. 7 § 3 Kodeksu karnego zagrożony jest grzywną powyżej 30 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc – to .....

KRZYŻÓWKA NR 2.

1. W przypadku strony podmiotowej umyślnej (art. 9§ 1 k.k.), rodzaj zamiaru polegający na tym, że sprawca chce popełnić czyn zabroniony, czyli ma świadomość i wolę realizacji jego ustawowych znamion – określany jest jako zamiar .....
2. Czyn popełniony przez nieletniego, który w momencie popełnienia czynu zabronionego ukończył 13. rok życia, a nie ukończył 17. roku życia i popełnił przestępstwo, przestępstwo skarbowe lub jedno z enumeratywnie określonych wykroczeń, które w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969, z późn. zm.) powodują odpowiedzialność prawną nieletniego – określa się jako czyn .....

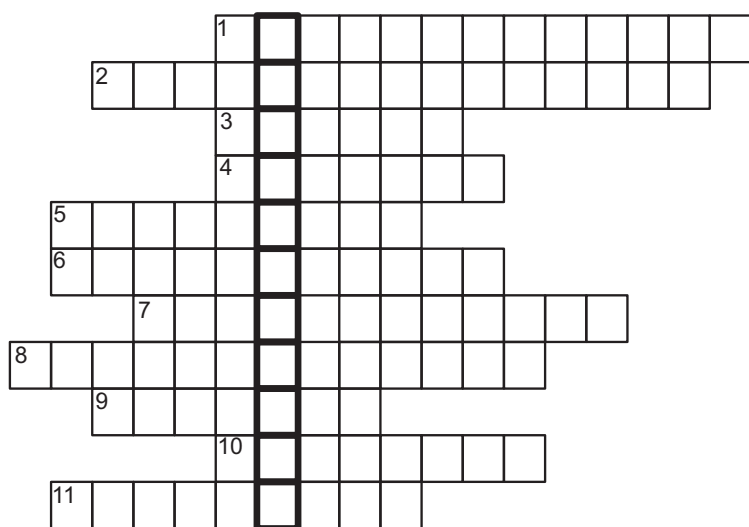
3. Dostrzegalne z zewnątrz, prawnie doniosłe, sterowane wolą zachowanie się podmiotu prawa, przejawiające się jako zespół ruchów (świadome działanie) lub powstrzymanie się od działania (zaniechanie) – w rozumieniu prawa karnego określane jest jako .....
4. Rodzaj sprawstwa jako formy zjawiskowej, polegający na tym, że sprawca poleca innej osobie dokonanie czynu zabronionego, wykorzystując uzależnienia tej osoby od siebie, przy czym po obydwu stronach musi istnieć świadomość uzależnienia od siebie – to sprawstwo .....
5. W ramach trybu publicznoskargowego ścigania przestępstw – wyróżnia się przestępstwa ścigane z urzędu oraz przestępstwa ścigane na .....
6. W przypadku przestępstw i wykroczeń: 1) umyślność w zamiarze bezpośrednim, 2) umyślność w zamiarze ewentualnym, 3) nieumyślność świadoma i 4) nieumyślność nieświadoma – to rodzaje jednego z czterech ustawowych znamion przestępstw (wykroczeń) o nazwie strona .....
7. Zgodnie z art. 10 k.p.k. zasada legalizmu jest charakterystyczna dla trybu ścigania przestępstw z .....
8. Zgodnie z art. 7 k.k. ze względu na sankcje – przestępstwa dzielą się na zbrodnie i .....
9. Czyn człowieka zabroniony pod groźbą kary jako zbrodnia albo występki, przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, wypełniający znamiona ustawowe, bezprawny, zawiniony i społecznie szkodliwy w stopniu wyższym niż znikomy – to .....
10. Okoliczność wyłączająca karną bezprawność czynu, która powoduje, że przy zaistnieniu określonych przesłanek zachowanie wypełniające znamiona czynu zabronionego – nie jest przestępstwem ani wykroczeniem – to .....
11. Forma stadialna przestępstw, która zgodnie z art. 16 § 1 k.k. zachodzi wtedy, gdy sprawca w celu popełnienia czynu zabronionego podejmuje czynności mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia działania zmierzającego bezpośrednio do dokonania tego czynu zabronionego, w szczególności w tymże celu wchodzi w porozumienie z inną osobą, uzyskuje lub przysposabia środki, zbiera informacje lub sporządza plan działania – to .....
12. Rodzaj czynu zabronionego, który może być popełniony tylko umyślnie – to .....

KRZYŻÓWKA NR 3.

1. Typ przestępstwa charakteryzujący się tym, że obok cech charakterystycznych dla typu podstawowego – zawiera dodatkowe elementy (np. użycie niebezpiecznego narzędzia, skutek w postaci śmierci, szczególne okrucieństwo) jako okoliczności obciążające, czyli zwiększające stopień społecznej szkodliwości czynu, a tym samym powodujące zaostrenie sankcji w porównaniu do typu podstawowego przestępstwa – to typ .....

2. Ze względu na typ – przestępstwa dzielą się na: 1) typ podstawowy, 2) typ kwalifikowany i 3) typ .....
3. Zmiana w świecie zewnętrznym, będąca bezpośrednim wynikiem zachowania się sprawcy przestępstwa lub wykroczenia (np. śmierć biologiczna człowieka w przypadku przestępstwa zabójstwa) – to .....
4. W tytule danego rozdziału ustawodawca wskazał przedmiot ochrony rodzajowy, który określany jest także jako przedmiot ochrony .....

5. Forma stadialna występująca w przypadku przestępstw, która charakteryzuje się tym, że sprawca ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, swoim zachowaniem zmierza bezpośrednio do jego dokonania, chociaż dokonanie jest od samego początku niemożliwe, a zamierzony skutek nie następuje – to usiłowanie .....
6. Ze względu na zachowanie się sprawcy – przestępstwa i wykroczenia dzielą się na takie, które mogą być popełnione z działania, z ..... albo w obydwu formach.

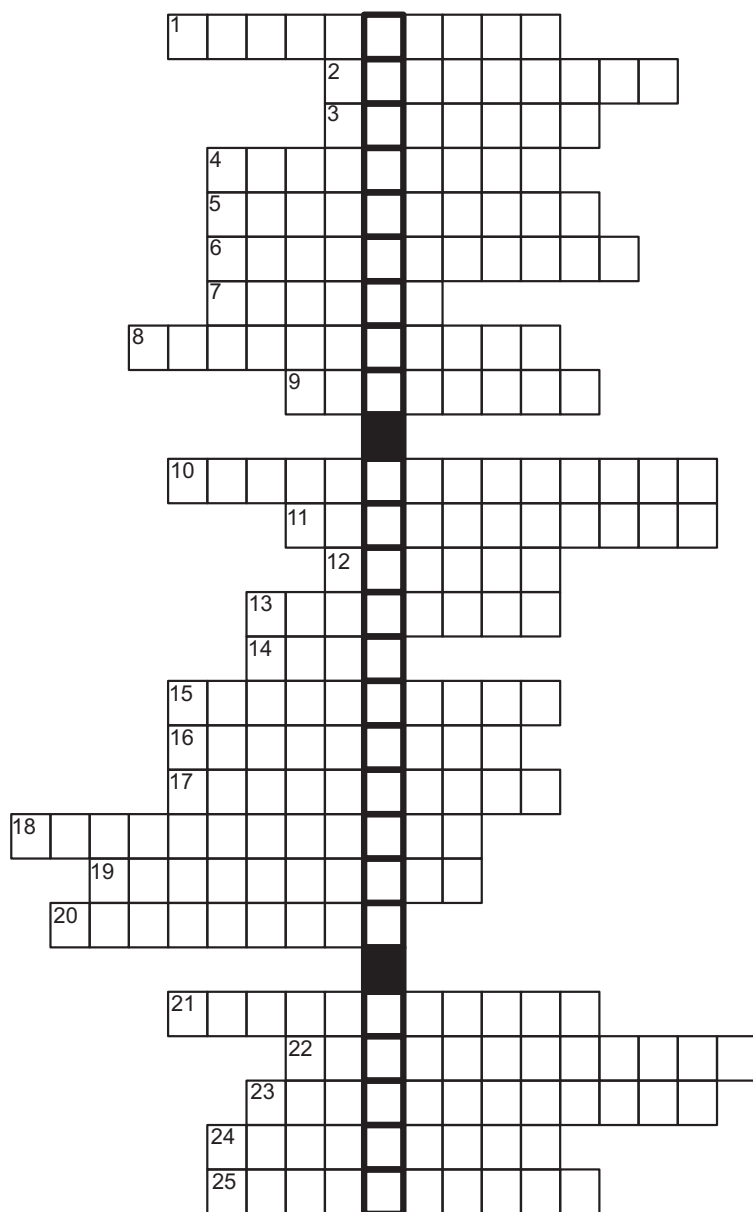
7. Zdolność do rozpoznania znaczenia zarzucanego danej osobie czynu i pokierowania swoim postępowaniem, jako jeden z warunków odpowiedzialności karnej za przestępstwo lub wykroczenie – to .....
8. Określony przepisami prawa cywilnego status prawny osoby fizycznej, która uzyskuje go po osiągnięciu określonego wieku (18 lat, 16 lat w przypadku kobiet przy zaistnieniu dodatkowej przesłanki) – określa się jako .....
9. Z uwagi na tryb ścigania – wykroczenia dzielą się na ścigane z urzędu oraz na .....
10. Odpowiedzialność prawną za popełnienie czynu karnego ponoszą osoby, które określane są jako .....
11. Pojęcie będące przeciwieństwem pojęcia pełnoletni (czyli w rozumieniu polskiego prawa cywilnego – dotyczy osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, jak też kobiety, która po ukończeniu 16 roku życia nie zawarła związku małżeńskiego, w wyniku czego mogła uzyskać pełnoletność) – to .....

KRZYŻÓWKA NR 4.

1. Formy popełnienia przestępstwa, takie jak: sprawstwo, podżeganie i pomocnictwo – to formy .....
2. Jedną z form jawiskowych popełnienia przestępstwa, polegającą na realizowaniu ustawowych znamion czynu zabronionego przez jednego sprawcę, który działa sam, nie działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą.

3. Jedno z czterech ustawowych znamion przestępstw, określające sprawcę, czyli osobę fizyczną, która w chwili popełnienia czynu co do zasady ukończyła 17 lat (art. 10 § 1 k.k.).

4. Element strony przedmiotowej przestępstwa (wykroczenia), jedna z form czynu, polegająca na aktywnym zachowaniu się sprawcy przestępstwa (wykroczenia), czyli świadomym, sterowanym wolą, zachowaniu się tego sprawcy, przejawiającym się jako kompleks zewnętrznych zachowań.

5. Jedna z form zjawiskowych popełnienia przestępstwa (wykroczenia), polegająca na nakłanianiu innej osoby do dokonania czynu zabronionego, a więc jest to takie zachowanie, które można popełnić tylko umyślnie w zamiarze bezpośrednim i jedynie w formie działania.

6. Jedna z form zjawiskowych popełnienia przestępstwa (wykroczenia), polegająca na ułatwieniu innej osobie popełnienia czynu zabronionego (art. 18 § 3 k.k., art. 13 k.w.), a więc jest to takie zachowanie, które może być popełnione tylko umyślnie, zarówno w zamiarze bezpośrednim, jak i w zamiarze ewentualnym, przy czym możliwe jest pomocnictwo w formie działania, jak też w formie zaniechania.

7. W prawie wykroczeń kara izolacyjna orzekana przez sąd w wymiarze od 5 do 30 dni.

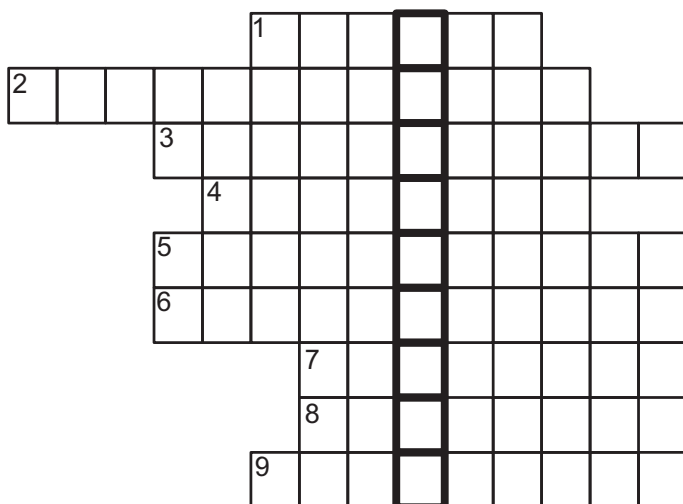
8. Jeden z rodzajów sprawstwa jako formy zjawiskowej przestępstwa, polegającej na działaniu związanym z kierowaniem wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę lub osoby (sprawców wykonawczych). W tym przypadku sprawca sam nie uczestniczy w realizacji planu przestępczego, a jedynie organizuje przestępstwo i kieruje działaniami jego wykonawców. Istotne jest to, że ma kontrolę nad działaniami przestępczymi, gdyż od jego decyzji zależy fakt i czas rozpoczęcia oraz zakończenia akcji przestępczej, jej przebieg, jak też zachowanie wykonawców przestępstwa. Może on bowiem w każdym czasie zdecydować o przerwaniu akcji przestępczej.

9. Kumulatywny zbieg przepisów ustawy – to sytuacja określana w prawie karnym jako taka, gdy sprawca swoim zachowaniem wyczerpuje ustawowe ..... określone w więcej niż jednym typie czynu zabronionego.
10. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – jedna z postaci sprawstwa, która polega na zrealizowaniu ustawowych znamion czynu zabronionego przez co najmniej dwie osoby działające wspólnie i w porozumieniu.
11. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – postać zamiaru polegająca na tym, że sprawca chce popełnić czyn zabroniony, a więc ma świadomość i wolę realizacji jego ustawowych znamion.
12. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – przekroczenie granic kontratypu (np. obrony koniecznej) albo zakresu porozumienia w przypadku współsprawstwa.
13. W rozumieniu polskiego prawa karnego – czyn zabroniony, który można popełnić tylko umyślnie, zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą.
14. Mylne wyobrażenie o rzeczywistości, czyli różnica między obiektywną rzeczywistością a odbiciem tej rzeczywistości w świadomości człowieka. W prawie karnym materialnym – jest to jedna z okoliczności wyłączających odpowiedzialność karną z uwagi na brak winy.
15. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – jedna z odmian sprawstwa, która polega na zrealizowaniu ustawowych znamion czynu zabronionego przez co najmniej dwie osoby, które działają w tym samym czasie i miejscu, ale nie działają wspólnie i w porozumieniu.
16. Instytucja prawna, dzięki której osoba, której przysługuje immunitet z mocy prawa – nie podlega określonym przepisom, do przestrzegania których inne osoby są zobowiązane. Instytucja ta może też oznaczać ograniczenie odpowiedzialności prawnej danej osoby z tytułu pełnienia przez nią określonej funkcji, co oznacza, że jej istotą immunitetu jest wyłączenie spod określonego obowiązku.
17. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – jedna z form stadialnych popełnienia przestępstwa (wykroczenia), polegająca na tym, że łącznie muszą wystąpić trzy przesłanki: sprawca ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, swoim zachowaniem zmierza bezpośrednio ku jego dokonaniu, brak dokonania czynu zabronionego.
18. W prawie karnym materialnym – znamię strony podmiotowej czynu zabronionego, które nie występuje w przypadku zbrodni.
19. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – rodzaje strony podmiotowej czynu zabronionego określane jako zamiar bezpośredni i zamiar ewentualny – to dwie odmiany .....
20. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – strona podmiotowa, w której nie występuje ani chęć popełnienia czynu zabronionego, ani godzenie się na popełnienie czynu zabronionego – określa się jako .....
21. Czyn człowieka zawiniony, społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary: aresztu (w wymiarze od 5 do 30 dni), ograniczenia wolności (w wymiarze jednego miesiąca), grzywny (od 20 zł do 5000 zł, chyba że ustawa stanowi inaczej) lub nagany.
22. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – jedno z czterech ustawowych znamion czynu zabronionego obok podmiotu, strony podmiotowej oraz przedmiotu ochrony – to strona .....
23. Jeden z dwóch rodzajów podmiotu przestępstwa (wykroczenia) – osoba fizyczna, czyli człowiek zdolny do poniesienia odpowiedzialności karnej (tzn. indywidualnie określony,

poczytalny i taki, który osiągnął ustawowy wiek odpowiedzialności karnej), posiadający ponadto właściwości opisane w ustawie (np. żołnierz, matka, funkcjonariusz publiczny, kto w związku z pełnieniem funkcji publicznej) – określa się w doktrynie jako podmiot .....

24. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – ostatnia, najbardziej zaawansowana forma stadialna popełnienia czynu zabronionego, która następuje wówczas, gdy sprawca (lub sprawcy) swoim zachowaniem zrealizuje wszystkie ustawowe znamiona czynu zabronionego.
25. W prawie karnym materialnym i prawie wykroczeń – zasada (reguła), dzięki której w przypadku zbiegu przepisów ustawy, czyli w sytuacji, gdy sprawca tym samym czynem narusza dwa lub więcej przepisów ustawy karnej, realizując równocześnie znamiona wielu typów czynów zabronionych, finalnie kwalifikacja prawna czynu zostaje sprowadzona tylko do jednego przepisu.

KRZYŻÓWKA NR 5.

1. „Zasada umiarkowanego posłuszeństwa” (in. „zasada myślących bagnetów”) określona w art. 318 k.k. jako okoliczność wyłączająca odpowiedzialność karną, dotyczy polecenia określonego działania lub zaniechania wydanego służbowo żołnierzowi (osobie pełniącej czynną służbę wojskową) przez przełożonego lub uprawnionego żołnierza starszego stopniem (art.115 § 17 – 18 k.k.). W doktrynie określa się ją jako ..... przełożonego.

2. Kontratyp ustawowy ujęty w art. 26 § 1 k.k., zgodnie z którym nie popełnia przestępstwa, kto działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego jakimkolwiek dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone przedstawia wartość niższą od dobra ratowanego – określony jest w doktrynie jako stan wyższej .....
3. Rodzaj ekscesu związany z przekroczeniem granic obrony koniecznej, dotyczący sytuacji, gdy obrona przed zamachem na dobro chronione prawem była przedwczesna lub spóźniona w stosunku do czasu tego zamachu .....
4. Okoliczność wyłączająca odpowiedzialność karną związana z tym, że osoba działa w celu sportowym, zgodnie z regułami danej dyscypliny, a uprawianie danej dyscypliny nie jest zabronione – jest określana jako ryzyko .....
5. Okoliczność wyłączająca karną bezprawność czynu – kontratyp kodeksowy, uregulowany w art. 27 k.k., przeprowadzany w granicach dozwolonego ryzyka nowatorskiego – jako poznawczy, medyczny, techniczny lub ekonomiczny .....
6. Kontratypy kodeksowe i pozakodeksowe – w przypadku czynu zabronionego – wyłączają jego karną .....

7. Występująca w wojskowym prawie karnym okoliczność wyłączająca odpowiedzialność karną, określona w art. 319 k.k. jako ostateczna .....
8. Kontratyp pozaustawowy wyłączający odpowiedzialność karną sprawcy, stanowiący źródło tzw. prawa zwyczajowego.....
9. W przypadku kontratypu pozaustawowego, zgodę, istniejącą w chwili czynu i dotyczącą dobra, którym osoba udzielająca zgody może swobodnie dysponować, w przypadku konkretnego dobra może dobrowolnie wyrazić tylko jego .....

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).
- Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych, sporządzona w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 37, poz. 232) – art. 29, art. 31–32, art. 37–40 – immunitet dyplomatyczny.
- Konwencja Wiedeńska o stosunkach konsularnych, sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98) – art. 40–45, art. 58, art. 63 – immunitet konsularny.
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (Dz. U. z 2016 r. poz. 2050, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2018 r. poz. 1184, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2018 r. poz. 1799).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1921, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. poz. 1000, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1575, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2018 r. poz. 475, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 1767, z późn. zm.).

Literatura

- Ciborowska E., Fęcki T., Jakimiuk E., Korolczuk D., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne”, Legionowo 2010.
- Dyl K., Górowski W., Kudela K., Żurek M., *Prawo karne. Testy*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008.
- Gołąbek A., Kamińska-Nawrot A., Zajda M., *Prawo karne materialne część ogólna. Tablice poglądowe z komentarzem*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Słupsku, Słupsk 2001.
- Jabłońska-Bonca J., *Wstęp do nauk prawnych*, Poznań 1996.
- Jakimiuk E., *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne”, Legionowo 2017.
- Jakimiuk E., *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa – słownik terminologiczny*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne”, Legionowo 2017.
- Kardas P., *Zbieg przepisów ustawy w prawie karnym: analiza teoretyczna*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011.
- Kowalski J., *Wstęp do nauk o państwie i prawie*, Warszawa 1977.
- Kupiński R., Gałązka M., Szafrąńska E., Nowicka I., *Wybrane zagadnienia materialnego i procesowego prawa wykroczeń*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2014.
- Leśko T., Szadkowski M., Wisłocki E., *Prawoznawstwo*, Warszawa 1979.
- Łopatka A., *Encyklopedia prawa*, Warszawa 1977.
- Materialnoprawne zasady odpowiedzialności za wykroczenia. Tablice poglądowe*, pod red. I. Nowickiej, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2005.
- Misiak J., *Przestępstwo a wykroczenie: analiza porównawcza*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne”, Legionowo 2011.
- Modrakowski W., *Wzorcowy metodyczny plan realizacji tematu: Jedność i wielość czynów – pozorny a rzeczywisty zbieg przestępstw*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 1990.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2002.
- Podręcznik dla słuchacza szkolenia zawodowego podstawowego*, praca zbiorowa, Słupsk 2016.
- Redelbach A., *Wstęp do prawoznawstwa*, Poznań 1996.
- Redelbach A., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 1999.
- Spotowski A., *Pomijalny (pozorny) zbieg przepisów ustawy i przestępstw*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1976.
- Sztangierska I., Jakubowska R., *Materialne prawo wykroczeń. Tablice poglądowe z komentarzem*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Słupsku, Słupsk 2004.
- Śrubka M., *Formy popełnienia przestępstwa*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, „Materiały Dydaktyczne”, Legionowo 2015.
- Wolter W., *Kumulatywny zbieg przepisów ustawy*, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1960.
- Wróblewska A., *Część ogólna kodeksu karnego (wybrane zagadnienia)*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2013.
- Wróblewska A., *Zbieg przepisów. Zbieg przestępstw*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, Piła 2008.

Literatura – kazusy

- Barczak-Oplustil A., i in., *Materiały do nauki prawa karnego materialnego. Kazusy, testy, zadania argumentacyjne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012.
- Barczak-Oplustil A. i in., *Materiały do nauki prawa karnego materialnego: kazusy i pytania testowe*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007.
- Bogdan G. i in., *Kazusy: prawo karne materialne*, Kantor Wydawniczy „Zakamycze”, Kraków 1996.
- Bryk J., Mocarska D., Nowicka I., Waleszczyński Z., *Kazusy do nauki prawa karnego materialnego*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2012.
- Dietrich M., Namysłowska-Gabrysiak B., Czernicka M., *Kodeks karny: pytania egzaminacyjne, kazusy, tablice*, wyd. 2 zaktualizowane, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003.
- Filipkowski W., Guzik-Makaruk E., Laskowska K., Zatyka E., *Przewodnik po prawie karnym: tablice, orzecznictwo, kazusy*, wyd. 3, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2016.
- Gałązka M., Hałas R., Hyps S., Szeleszczuk D., Wiak K., *Kodeks karny. Część szczególna: pytania egzaminacyjne, kazusy, tablice*, wyd. 2 poprawione i uzupełnione, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2008.
- Kazusy z prawa karnego materialnego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1975.
- Kazusy z prawa karnego materialnego*, red. A. Lazur, Legionowo 2007.
- Kazusy z prawa karnego materialnego. Suplement – rozwiązania kasusów*, red. A. Lazur, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie „Materiały Dydaktyczne”, Legionowo 2009.
- Kazusy z prawa karnego: skrypt dla studentów II roku prawa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1975.
- Korcył-Wolska M., *Prawo karne procesowe: kazusy z rozwiązaniami*, wyd. 3 zaktualizowane, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012.
- Korcył-Wolska M., *Prawo karne procesowe – kazusy*, wyd. 2, Kantor Wydawniczy „Zakamycze”, Kraków 2005.
- Korcył-Wolska M., *Kazusy: prawo karne procesowe z rozwiązaniami*, Kantor Wydawniczy „Zakamycze”, Kraków 1998.
- Nowicka I., Gałązka M., Kupiński R., *Kazusy do nauki prawa wykroczeń. Materiał dydaktyczny*, Szczytno 2005.
- Nowicka I., Enerlich M., *Kazusy z prawa karnego materialnego z rozwiązaniami*, C.H. Beck, Warszawa 1997.
- Prawo karne materialne. Zbiór kasusów z rozwiązaniami*, red. G. Artymiak, M. Zelek, Difin, 2009.

Literatura uzupełniająca

- Barczak-Oplustil A., *Błąd co do istnienia zgody ciężarnej na dokonanie zabiegu przerywania ciąży w perspektywie odpowiedzialności art. 152 § 1 i 153 § 1 k.k. Wprowadzenie do dyskusji*, w: *Problemy penologii i praw człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Profesora Zbigniewa Hołdy*, Warszawa 2011.
- Barczak-Oplustil A., *Kilka uwag na temat konieczności istnienia przedmiotu czynności wykonawczej w czasie czynu*, w: *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa prof. Andrzeja Zolla*, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Kraków 2012 r.
- Barczak-Oplustil A., *Przestępstwo ciągle a prawo wykroczeń (w oparciu o regulacje zawarte w Kodeksie wykroczeń i w Kodeksach karnych z 1969 r. i 1997 r.)*, „Klinika” 1999, nr 1.

- Barczak-Oplustil A., *Sporne zagadnienia istoty winy w prawie karnym. Zarys problemu*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2005, nr 2.
- Barczak-Oplustil A., *Sprzeciw wobec podjęcia działań ratujących życie wyrażony względem gwaranta nie będącego lekarzem. Zarys problemu*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2011, z. 4.
- Barczak-Oplustil A., *Współdziałanie wielu osób w popełnieniu czynu zabronionego. Kwestia tzw. niewłaściwego podżegania (pomocnictwa)*, TEISE 2001, nr 41.
- Barczak-Oplustil A., *Wykroczenie jako składnik przestępstwa (przestępstwa ciągłego)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 1999, nr 1.
- Barczak-Oplustil A., Raglewski J., *Praktyczne aspekty przedawnienia karalności czynu*, „Państwo i Prawo” 2011, z. 4.
- Bojarski M., Radecki W., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Bojarski M., Giezek J., Sienkiewicz Z., *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, LexisNexis, 2012.
- Bojarski T., *Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej*, LexisNexis, 2012.
- Bojarski T., *Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2008.
- Bryk J., Enerlich M., Kupiński R., Nowicka I., *Prawo wykroczeń*, Warszawa 1999.
- Dietrich M., Namysłowska-Gabrysiak B., *Prawo karne – część ogólna*, C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Flis-Świeczkowska M., Snarski T., *Prawo karne. Repetytorium*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012.
- Gałązka M., Hałas R., Hyps S., Szeleszczuk D., Wiak K., *Kodeks karny. Część szczególna: pytania egzaminacyjne, kazusy, tablice*, C.H. Beck, Warszawa 2005.
- Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2010.
- Giezek J., Kłaczyńska N., Łabuda G., *Kodeks karny – część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Kardas P., *Przestępstwo ciągłe*, „Zakamycze”, 1999.
- Kodeks karny – część ogólna*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. I i II, Warszawa 2011.
- Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. A. Zoll, t. I, Kraków 2007.
- Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger i in., LexisNexis, 2010.
- Król K., *Przestępstwa a wykroczenia*, Katowice 2002.
- Królikowski M., Szczucki M., *Prawo karne – część ogólna. Orzecznictwo*, C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Kunicka-Michalska B., *Zasady odpowiedzialności karnej. Art. 1 § 1–2, art. 3–7. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2007.
- Marek A., *Obrona konieczna w prawie karnym: teoria i orzecznictwo*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008.
- Marek A., *Prawo karne*, Warszawa 2009.
- Marek A., *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)*, C.H. Beck, Warszawa 2004.
- Marek A., *Prawo karne*, Warszawa 2003.
- Pohl Ł., *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, LexisNexis, 2012.
- Prawo karne*, red. A. Grześkowiak, Warszawa 2011.
- Prawo karne materialne. Część ogólna*, red. M. Mozgawa, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009.
- Prawo karne. Repetytorium*, red. E. Blaski, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008.

- Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, red. A. Marek, Warszawa 1986.
- Przewodnik metodyczny dla policjantów przygotowujących się do egzaminu aspiranckiego. Część II dla służby kryminalnej*, nr 28, Biblioteka Doskonalenia Zawodowego, Komenda Główna Policji, Szkoła Policji w Pile, 2003.
- Repetytorium z prawa karnego*, red. E. Blaski, „Zakamycze”, Kraków 2005.
- Świczewska A., *Prawo karne materialne. Tabele porównawcze*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Warylewski J., *Prawo karne. Część ogólna*, LexisNexis, 2012.
- Wąsek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Gdańsk 2002.
- Wojciechowski J., *Kodeks karny – komentarz, orzecznictwo*, Warszawa 2002.
- Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2010.

Netografia

- <http://legalis.pl/>
<http://isap.sejm.gov.pl/>
<http://www.dziennikiurzedowe.gov.pl/dzienniki.html>
<http://edziennik.policja.gov.pl>

Publikacje internetowe szkół policyjnych

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie:

<https://wydawnictwa.wspol.edu.pl/shop-pl/8/Prawo/>

Centrum Szkolenia Policji w Legionowie:

<http://csp.edu.pl/csp/e-biblioteka;>

<http://bibliotekacsp.noip.pl>

Szkoła Policji w Katowicach:

<http://katowice.szkolapolicji.gov.pl/publikacje/>

Szkoła Policji w Pile:

<http://pila.szkolapolicji.gov.pl/spp/o-szkole/e-biblioteka>

Szkoła Policji w Słupsku:

<http://slupsk.szkolapolicji.gov.pl/sps/o-szkole/biblioteka-oraz-wydawni>

